

50487

A HÉT

SZERKESZTI ÉS KIADJA

VIII. Évfolyam.

KISS JÓZSEF.

45. szám.

Budapest, Erzsébet-körút.

Royal Nagy Szálló

ELSŐRENDÜ SZÁLLÓ.
Szobák villamivel, szolgá-
lattal a főtől feljebb.

Szerkesztőség és kiadóhivatal

BÁNÓCZI JÓZSEF.

VERMES és KOZMA

BUDAPEST,
IV., Deák Ferencz-u. 15.

Hölgyek

kik előnyösen akarják szükségletüket a beállott
idényre női felöltők és ruhakelmék-
ben fedezni, ajánljuk dus választékkal fel-
szerelt raktárunkat megtekinteni, hol —

Selyemmel bélelt zsinoros téli jaquettok	12.—	frttól feljebb
Valódi szőrme gallérok	15.—	> >
120 cm. széles angol kelmék méterenként	—65	> >
Női tiszta gyapju posztó divatos mintákban	—80	> >
Kitűnő mosó velen divatos mintákban	—26	> >
Remek 78 cm. széles volapük flanelleok	—50	> >

állandóan raktáron tartunk.

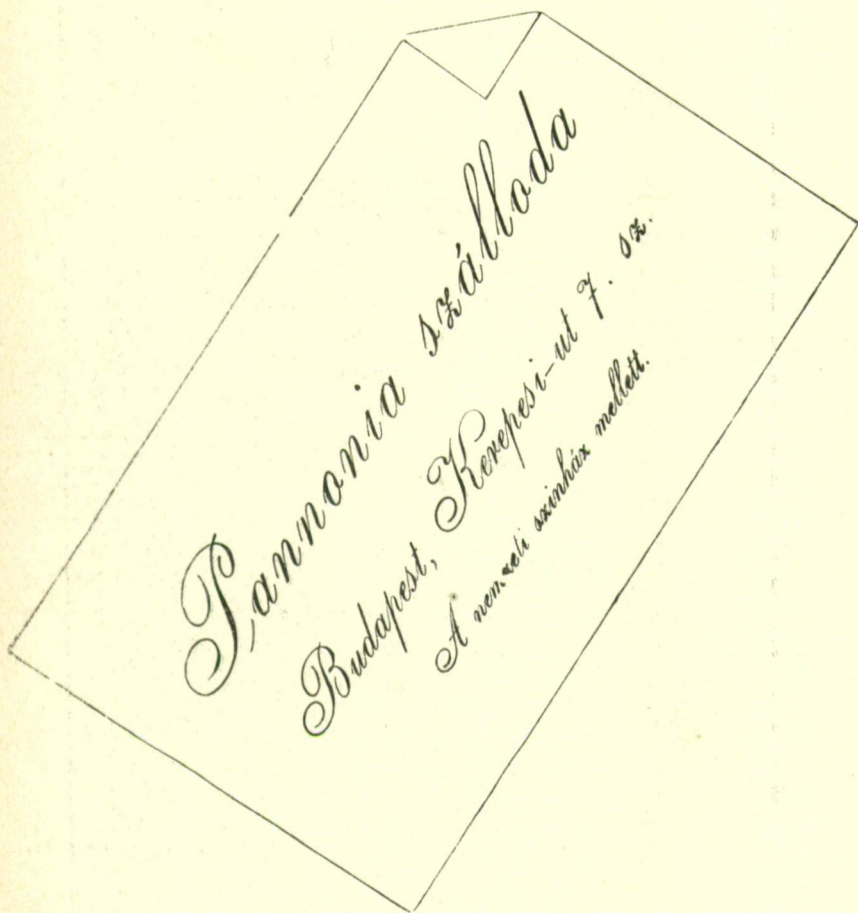
**Saját ruhakészítési szalon, hol gyászruhák
6 óra alatt készítettnek el.**

Szives megkeresését kérve, vagyunk kiváló tisztelettel

VERMES és KOZMA

BUDAPEST, IV., Deák Ferencz-u. 15.

Elsőrangú hazai gyártmány.

Gőzcseplők

Pontos czim:

ELSŐ MAGYAR

GAZDASÁGI GÉPGYÁR

RÉSZVÉNY-TÁRSULAT.

B U D A P E S T.

Magyarország legnagyobb és egyedüli
gazdasági gépgyára
mely a gazdálkodáshoz szükséges
összes
gazdasági gépeket gyártja.

Rendelések megtétele előtt kérjük minden szakba-
vágó kérdéssel bizalommal hozzánk fordulni.

Részletes árjegyzékkel
és szakszerű felvilágosítással díjmentesen szolgálunk.

Szeeskavágók.

Morzsolók.

Magy. kir. szabad.

Osztálysorsjáték.

**Az Első magy. kir. szabad. osztálysorsjáték sorsjegyei
kaphatók:**

A Budapesti takarékpénztár és országos zálogkölsön részvénytársaság váltóüzletében
Budapesten, VI. ker., Andrassy-ut 5. szám.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési feltételek:

Egész évre ... frt 10.—

Félévre ... » 5.—

Negyedévre ... » 2.50

Egyes szám ára 20 kr.

A HÉT

POLITIKAI ÉS IRODALMI SZEMLE.

SZERKESZTI KISS JÓZSEF.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST,

VII. ker., Erzsébet-körút 6. sz.

Hirdetések

felvétele ugyanott.

Kéziratok nem adatnak vissza.

— Budapest, november hó 7. —

Krónika.

A tizenegyedik szobor.

— november 5-én.

(T. L.) Van egy ismerősöm, bécsi fiatal ügyvéd, akit annak idején az apja körülményei egy gimnáziumos esztendőre ide sodortak Budápestre, s a vele való ismeretségem is az iskola padjáról datálódik. Magyar szó, bizony, kevés ragadt rá az alatt az esztendő alatt; a bikaerejű nagy vörös német legény kérkedett az ő teutonságával, s óráközökben nem egy merzeburgi csatát vívtunk meg vele. Azóta alig ha kétszer láttam; annál jobban meglepett egy hosszú levelével, mely a minap érkezett le hozzám — természetesen németül — s amelyet a szerzője s a szerkesztő engedelmével kegyetekkel is közölnék, mert érdekesnek ítélem megtudni, a szorongatott bécsi németiség s különösen a német fiatalság az ő megpróbáltatásai közepett milyen szemekkel néz át a mi boldogabb hazánkba. A levelet itt adom, minden kommentár nélkül, eléggé kommentálja saját magát.

*

Kedves barátom, ön most megnézi az aláírást és csudálkozik azon, hogy német létemre önhöz fordulok, aki magát magyarnak vallja. Emlékezzék vissza az én *akkori* bölcs maximámra, mikor nagy verekezés után sikerült engemet padra huzniok, s én egyszerre nyugodtan türtem az ütéseiket: in der Klemme wird man objektiv. Mi németek kezdünk nagyon objektívek lenni, mert nagyon szorongatnak bennünket. Annyira objektívek vagyunk, hogy e filozóf magaslatról nyugodtan türjük immár az önök szánakozását is, s naivaknak nézzük a reichsdeutschékat, akik indignálódnak, hogy önök, a német császár intimus barátjai, olyan pokoli közömbösséggel szemlélik az osztrák németiség nyomoruságát. Kedves magyar urak, kárörvendjenek tetszésük szerint; önök ugyanis azt állítják, hogy három századon át szomorkodtak; nem sajnálunk önöktől három vidám hónapot.

Csak arról az egyről szokjanak le, hogy minket tanitgassanak s az ujságaikban jó tanácsokkal traktáljanak. Mert addig-addig tanácsolgtak nekünk, amíg maguknak nem marad semmi tanácsuk azokra a — csak fölteszem, hogy bekövetkezhető — időkre, amikor bajban lesznek, mint mi, s a más tanácsaitól koppon maradnak, mint mi. Van önöknek egy példabeszédjük valami tejről vagy sajtról vagy vajról, ami csak a fölszínén az; s én nekem nagy kedvem volna ehhez a megbízhatatlan tejtermékhez hasonlítani mindazt, aminek önök most annyira örülnek. Önhöz fordulok, mert ön az egyetlen pesti ujságíró, akit ismerek. Figyeljen rám.

Mindenekelőtt: jó. Fölteszem, megengedem, hogy a legjobb hazafiság az egoizmus. Önöknek joguk van örülni a mi bajunknak, ha azt hiszik, hogy ebből önöknek valami haszna lehet. Önök most abban a helyzetben vannak velünk szemben, mint voltak a horvátok önökkel szemben. Nagyobb nemzeti ajándékot önök sem kaphatnak, mint kaptak a horvátok, mikor egyszerre kaptak Jellachichot, nemzeti nyelvet, függetlenséget és parlamentet. Azokat épp úgy kijátszották önök ellen, mint ahogy most önöket kijátszák mi ellenünk. Ha hasznot látnak benne, ám hagyják. Nekünk ezt türnünk kell, mert nem tehetünk ellene semmit.

Én csak annyit mondom önöknek, s ezt mint osztrák-német mondom, akinek, vagy az őseinek ezen a téren vannak egynémely tapasztalatai: ha én magyar nemzet volnék, én nem lennék úgy elragadtatva attól, hogy ami nekem — már az én tudomásom és meggyőződése szerint — törvényes és természetes jogom, hogy azt ajándékol kapjam, hogy kegyelemből kapjam. Ez hálára kötelez, a hála pedig nem közjogi fogalom, s ha ilyen idegenség kerül az államjog szervezetébe, meggyűlöszti, mint a szállka az ujját. Nem vagyok annyira Schönerer-párti, hogy valami *Timeo Danaos*-ra akarjam önöket csábítani. De ha önök hetenkint hétszer idézik az önök vén Deákjának azt az intését, hogy amit elvettek tőlem, azt még visszaszerezhetem, csak amiről lemondtam, azt vesztettem el örökre: én megfordítom ezt a mondást, önök felé, és azt mondom: az enyém csak az, amit szereztem; amit kaptam, azt elveszithetem. Tudja, ugy, mint a zsidóknál: az Ur adta, az Ur elvette. S aztán áldják az Ur nevét. Ne bősziüljön föl: mondom, nekünk németeknek vannak egynémely tapasztalataink. Ezt az alkotmányt, amit most elvesznek tőlünk, mi is úgy kaptuk, ajándékba. Azt a hegemoniát, melyet most kitépnek a kezünkől, mi is úgy kaptuk, a magasságokból. Mi tudjuk, amit tudunk.

Szeretném egy konkrét példán megmutatni, hová igyekezzenek önök, s hová fognak jutni. Belemarkolok az önök deliriumába (ne haragudjon ezért a kemény szóért; önök különbeket irnak rólunk) s kimarkolok belőle egy momentumot. Természetesen nemzeti ajándékot, mert hiszen önöknél most a nemzeti ajándékok olyan olcsóak, hogy csudálom, miért nem vitették még Pestre az Albrecht-Platzról a Duna meg a Tisza szobrát; a pestis-oszlopról a magyar czimert, s a paritás kedvéért a Votivkirche egyik tornyát. A muzeumot már viszik; ki is irták az ujságjaikban; az udvart is viszik, az ágyuinkat is viszik. De ez még mind semmi ahhoz, ami készül. Pesti ismerősök titokzatosan sutognak róla, de azt mondják, nem

szabad kiírni, mert dugába dülhet: hogy a magyarok nádort is fognak kapni. *Palatin von Ungarn*: ez eddig csak fogadó-czim volt. Most ez lesz a tizenegyedik szobor.

Sine ira et studio: be szeretném önöknek bizonyítani, hogy az, ha csakugyan meglesz, inkább a minusz egyedik szobor lesz, mint a tizenegyedik. Be szeretném bizonyítani, hogy veszedelmes játék a multakkal játszani. Arra a kevés magyar érzésre akarok helyezkedni, melyet az önök kárörvendő viselkedése a multakból még meg-hagyott bennem, s a bizonyításomban erről indulok el.

Tehát: a nádor. A 67-iki alaptörvényből úgy tudom, a Doktor Steinbachban úgy olvastam, hogy az önök nádori méltósága felfüggesztetik mindaddig, amíg az a modern parlamentárizmussal s a felelős miniszteriummal harmóniába nem kerül. Már most nem tudom, ezt a vice-királyi intézményt hogy fogják önök mindezekkel harmóniába szerezni. Csak annyit tudok, hogy nem szeretnék olyan miniszterelnök lenni, aki két uralkodónak felelős.

Mert mi a nádorság? Ugy értem még a lexikonból, hogy a régi időkben az volt, ami nyugaton a kancellárság; az akkori államjoghoz képest ugyanaz, ami a modern államjoghoz képest a miniszterelnök; bizalmasa a koronának s bizalmasa a nemességnek. A szerepe csak akkor módosult, mikor önök idegen császárokat választottak; a nádor lassankint a nemzet képviselője lett a koronával szemben. Ez egészen világos lett a mai felséges ház trónra jutása után; annyira, hogy a nádorság valóságos ellenőrzés lett, valóságos államjogi garancia, sőt némi tekintetben a protestantizmusnak is garanciája. Így gyűlt össze a nádorság fogalmában egy roppant massa hatalom és befolyás — elébb az udvarral szemben; később, mikor az udvarnak megnyílt a szeme, észrevette, micsoda csatorna nyílik itt a magyar nemesség szívébe és elhatározásába, s főherczegek kerültek a nádori székbe: az udvár javára.

Már mostan nem szólok arról, hogy aminek volt értelme *anno elf*-ben, mikor télviz idején nyolcz napba telt az út Bécs meg Buda között: a helyettes királynak nincs értelme most, amikor gyorsvonaton öt, különvonaton akár három óra alatt lefáradhat a császár Pestre, vagy föl-siethetnek a miniszterek Bécsbe. Arról sem, hogy miért szentesítsen, kegyelmezzen, fogadjon és tanácskozzon a nádor, mikor van posta, telefon és telegráf. Csak arról szólok, hogy a nádor minden bizonynyal, mint utóbbi időkben mindig, a felséges dinasztia egyik tagja lenne: minden valószínűség szerint az a szimpatikus ág, amely már eddig is két nádort adott önöknek, s amelynek legfiatalabb majoreskója hallomás szerint tanulja is már az önök alkotmányát. Hát lássa: ez az! Észrevétlen kifejlődik az uralkodó család mellett egy — hogy úgy mondjam — egy secundo-genitura. Tudja, mi következne ebből? Két esetet kell föltennem. Először azt, amire már volt eset, hogy a főherczeg-nádor nem olyan, amilyennek a magyarok nemzeti érzése óhajtja. Ebből olyan bonyodalmak támadnának, amelyek nem használnának sem önöknek, sem a felséges háznak. De vegyük a második esetet: azt, amelyre szintén volt példa, kettő is: hogy a főherczeg-nádor szive együtt dobog az ő hü magyarjai szívével. Nem beszélek személyekről; akademice beszélek, s abból,

hogy Ferencz császár féltékeny volt a saját testvérére, József főherczeg nádorra, a jövőre nézve nem következtetek semmit. De nem is kell féltékenységre, s lehet — amint föltétlenül lesz is — a főherczeg nádor a legkorrektebb Habsburg s a leglojálisabb alattvaló: a nép, amely legendákat sző; az érdek, amely szereti a zavarosat; az impresszionizmus, amely nem számol, okvetlenül felkavarna egy áramlatot, amely azon kezdődne, hogy: »ez a mi emberünk!« s azon végződne, hogy: »mért hogy nem csakis ez a mi emberünk!?« A multkor, egy ünnepen melegítették föl az önök lapjai azt az időt, mikor Kossuth hitta Ferencz József főherczeget ifjabb királynak. Ez a hívás állandó lesz majd; minden egyes magyar érzésű nádornál ismétlődik majd, s ezek mindnyájának, mint a szerencsétlen István főherczegnek, a személyük föláldozásával kell majd ellensúlyoznia a sub-versus irányzatokat. Viszont a magyarság minden egyes ilyen esetben tendenciát látna, s azt gondolná: lám, így jár aki nekünk pártunkat fogja! Állandó ék nemcsak a magyar nemzet és a dinasztia között, de magának a dinasztia-nak kebelén belül is: ez lenne a nádorság. Nem gondolja?

De mindezeket nem számítom. Nem számítom azt sem — ettől a magyar protestánsok feje fájjon — hogy a katholicizmusnak, amely az ő harcziasságában eddig is mifelőlünk táplálkozott s ránk osztrák katolikusokra támaszkodott, micsoda új csatornája nyílik meg egy fenséges főherczeg személyében, aki természet szerint hú és buzgó fia az ő egyházának, s aki a mágnaik ülésein elnököl, a politikusokra befoly; a melegségével szárnyat ad s a hidegségével megbénít. Azt is a magyar demokrácia döntse el, mit jelent az ő számára egy ilyen fenséges és hatalmas ur, aki természetszerint konzervatív és arisztokrata. Csak azt az egyet érintem, hogy a magyarok, mikor visszanyerik a nádort, e nemzeti vívmánnyal együtt elveszítik a legnagyobb, a leghatalmasabb, az egyedül értékes legfőbb nemzeti vívmányt: elveszítik a magyar királyt. Most már csakugyan elérték, hogy a mi császárunk, ha lemegy Budára, ott magyar király, s az önök miniszterei, ha feljönnek a Burgba, nem a mi császárunkhoz jönnek, hanem az önök királyához. Ez azonnal megszűnnék, amint a király s a kormány, a király s a nemzet között egy vicekirály állana, egy helytartó, egy helyettesítő. Akkor a dolog úgy állana, hogy az osztrák császár, à la Napoleon, tartana Budán egy vice-királyt, s ha lemenne, mint császár menne le, inspekcióra, a vice-királyt elhomályosítani. Ha ez nem tartományi helyzet, autonómiával, akkor Horvátország is souverain állam, élén a horvát vice-királylyal, a bánnal.

Ezért mondom, kedves barátom, ne éljenek önök ajándékokból, éljenek a maguk erejéből. Ha mi is a magunk erejéből éltünk volna, nem jutottunk volna abba az arczpíró helyzetbe, hogy önök adjanak tanácsokat nekünk, s a világ legnemesebb harcában a világ legantipatikusabb figurái legyünk. Ha van még önben némi baráti indulat irántam, s van otthon némi befolyása, hasson a kollegáira, hogy ne törjék a fejüket folyton a mi dolgainkon. Vannak önöknek is dolgaik, amiken nem ártana egy kicsit elgondolkozniok.

Mirabeau.

Párizsban, az uri kaszinóban
Mulattak a francia főnemesek;
Tobzódva minden földi jóban,
A gazdagság s a pénz volt szóban,
S hogy ki a több, ki a kevesebb?
S mikor javában folyt a szó
Belépett közéjük gróf Mirabeau.

Észre se vették, föl se vették,
Csak egymás tréfáit nevték;
S mikor a dicsekvésből mind kifogytak,
S már senkise mondhatott nagyobbbat,
Áttértek, — ugyan mi másra?
Mint a nagyuri fogadásra.

Az egyik szólt: »Ki teszi-meg,
Hogy üres zsebbel egész Párizs
Legszebb gyémántit veszi meg?»

— »Megteszi nálam a titkár is! —
Ez semmi! — De én fogadok,
Hogy hír nélkül elutazok,
S ha nem jövök meg egy esztendeig,
Palotáimban észre sem veszik;
Estélyre, bábra mind jöhet a vendég,
Csak épp úgy mintha itthon lennék.»

— »Mi ez? — így szól, s nagyot kaczag,
A legbüszkébb s leggazdagabb, —
Én arra fogadok, hogy leírva
Nevemet egy darab papírra,
Föléje ezt: egy millió arany!
És holnapig mind egy csomóba van!»

Ezt halva több szó nem esett;
Sok herczeg álla leesett.
De hirtelen, mintegy jelszóra,
(Mint nagyuraknál már szokás,
Hogy legyen a guny tárgya — más!)
Rápillantottak Mirabeaura.

»No pajtás! mondd csak hát neked
Mennyit hozhatna a — neved?»

S a gunyos ajkak már szélesre nyitlak; —
De nézd! az arcok mily hosszura nyultak!
Mert Mirabeau felel:

»Az én nevemre holnapig ha kell
Egy millió — ember jön ide el!

Ifj. Ábrányi Kornél.

A napraforgó.

Irtá: GOZSDU ELEK.

A budapesti őszi lóversenyek alkalmával az egész társaság előtt föltűnt, hogy Konthur Livia grófnő levert, szomorú, szórakozott. A dámák közül sokan észrevették, hogy lorgnettejét a szeméi elé illesztette ugyan, de hogy egyáltalán nem kísérte figyelemmel a favorite pej-kancza, az aczél izmu Mye girle futását. Aztán meg hálványabb is volt ma, mint rendesen. A dámák közül néhányan még azt is észrevették, hogy Livia grófnő még soha sem nézett ki olyan idősnek, mint ma. Valósággal megvénült! De ilyen hamar! A melegszerű, kábitó oleander-virág ilyen hamar fonnyad? Hiába! A rizspor, a feszes, testhez álló, élénk színű ruha mindent nem pótolhat.

Vajjon Péter gróf mit szól Livia mai »rossz napjához«? Észreveszi-e?

Nem veszi észre. Ott áll a grófnő nyitott hintaja mellett s elég oktan az egész világ előtt nézésével, önfeledt figyelemmel elárulni, hogy valósággal szerelmes Liviába, s hogy egyáltalán keveset törődik az egész társaság véleményével — ami az érzéseit illeti. Különben Péter gróf vonzalma fölött a társaság már több ízben napirendre tért; de Péter vagyonánál és hatásteljes föllépésénél fogva olyan érdekes ember volt, hogy a társaság akarva, nem akarva vele foglalkozott. Szép, fiatal volt és erőteljes.

A társaság idősb dámái bizonyos irigységgel nézték Pétert, a dús majorescot, amint Livia grófnővel, kissé a hintóra támaszkodva, beszélgetett. Micsoda bizalmaskodás ez! Hiszen nyiltan bevallják!

Livia grófnő ma nem várta be a verseny végét. A nagy akadály-verseny után haza akart menni. Kézcsókra nyújtotta a kezét Péternek, miközben mondta:

— Aztán mikor megy Indiába?

— Holnap, az esteli vonattal! Gondolom tíz óra felé indul!

— Tehát tíz óra felé! A propos! Hát igazán, Melinda csakugyan kitörte a nyakát a vizes ároknál?

— Igen. Melinda kitörte a nyakát. Mathiew ügyetlen volt. Egy pillanattal hamarabb ugrotta, mint ahogy kellett volna, szegény Melinda rövidet ugrott, s a fejével nekivágódott a vizes árok partjának.

— Tehát holnap este tíz óra felé! — mondta a grófnő halkán.

— Igen. Holnap este tíz óra felé!

— És mikor jön vissza a tigrisek közül?

— Négy évig akarok barangolni!

— Ez sok, Péter! Négy év! Hiszen megeszik a tigrisek! Az istenért, megeszik a tigrisek!

A grófnő elkezdett nevetni.

— Tudja-e, Péter, hogy én azt igen nevetségesnek tartanám, ha egy tigris csakugyan jóllaknék magyar mágnes pecsenyével! Nem igaz? Eljön ebéd után? Volna néhány komisszióm. Benéz Chinába?

— Egy évet akarok ott tölteni.

— Hát elvárom ebéd után! Majd fölirom a komissziómat! Jó? De hiszen most jut eszembe! Magát megeszik a tigrisek, — s aztán — a viszontlátásra!

Péter gróf egy pillanatra hallotta még a grófnő jókedvű nevetését, mely belé vezetett a hintó dübörgő morájába, s aztán kedvetlen arczczal, szórakozott, mélázó kifejezéssel a szemében, visszament a gypepre.

Livia grófnő jó kedve csak addig tartott, amíg a hintó megindult. Csakhamar behuzta magát a hintó egyik sarkába, s meredten, ajkait harapdálva bámult le a kövezetre, melynek koczkái gyorsan maradoztak el mellette.

Ugy tetszett neki, mintha nem is az ő fogata, de a követ rohanna el megfordított irányban alatta.

Egyetlen egy gondolat foglalkoztatta, mióta elvált Péter gróftól.

— Holnap este tíz óra felé!

Ez a gondolat aztán fölidézett a lelkében különböző képeket.

Látta az indóház hatalmas csarnokait, tündéres villamfényben; a különböző órákat, melyeknek széles nagy mutatói tízre jártak; sürgő-forgó vasuti szolgálkat, akik málhákat czipeltek. Látta a portást, aki az indulási irányokat jelentette, egyhangu közönnnyel nevezvén meg az állomási helyeket; a komoly ábrázatu, fontoskodó arany sipkás vasuti hivatalnokokat. Hallotta a vonalzáró villanyos csengetyű reszkető hangját, majd egy mozdony sístergő közeledtét, egy-két éles, metsző rövid fűtlyentést, hallotta a beszállást jelző harang fűlsértő hangját. A perron megtelt emberekkel, szénfűsttel és gőzzel. A lélekzete elakadt — és ismét látta az órák mutatóit, amelyek tízre jártak — — — — egy ilyen elutazás valóban borzasztó! Fázni kezdett, s mire összefogta a vörös atlaszszal béelt zubbonykáját, a fogat megállott a palota kapuja alatt s Livia grófnő könnyeden kiugorva a hintóból, fűlszaladt a lépcsőkön, miközben az utána siető komornának ideges gyorsasággal mondta:

— Nem megyek az ebédhez! Hozzanak a szobámba egy csésze levest, aztán theát. Igen, theát. Azonnal öltözni fogok. Azonnal!

A grófnő szinte lihegve ért föl az emeletre. Teljesen ki volt fáradva.

Amint belépett a szobájába, letépte a fejről strucc-tollas kalapját és eldobta messze magától, aztán elkezdte a keztyűit rángatni. A keztyűgombokat türelmetlenül szakgatta le, s aztán ideges, reszkető türelmetlenséggel tépte le a keztyűket vékony ujjairól.

Arcza halvány volt és indulatosságot fejezett ki. Ajkain alig látható kékesbarna árny támadt s halántékain jobbról és balról néhány éles ráncz jelentkezett.

Ideges gyorsasággal besietett a boudoirjába s meg nézte az órát. Fél öt volt.

Ledobta magát a pamlagra s arczát a kezeibe rejtette. Szédülést érzett. Hirtelen fölugrott s gyorsan járt föl és alá a szobákban, termekben. Félt, hogy elájul. Időnként megsimitotta a homlokát, amely jéghideg volt.

Kimerűlten ült le a tükör elé, s téveteget tekintete a tükör keretén levő porcellán amorették kecses alakjain látszott megnyugodni. Belenézett a tükörbe. Szinte meg rémült, midőn megpillantotta magát. Most ő is észrevette homlokán, halántékain a ránczokat, melyek gyöngéd árnyékot vetettek halványsárgás bőrére. Keserű mosoly jelent meg ajkain. A mosoly mind hidegebb lett; arcvonásai mintha megmerevedtek volna, hideg kegyetlen-séget fejeztek ki. A keserű mosoly a szája szélein ismét megjelent, miközben sovány ujjával végigsimogatta homlokát, halántékait, mintha ezzel a szelid simítással el akarta volna törűlni onnan azt az alig látható árnyat.

A komorna behozta a csésze levest.

A grófnő arcza kissé fölpirult, amint a levest megitta.

— Melyik ruhát parancsoiia a grófnő? — kérdezte a komorna.

— Melyiket? Még nem tudom. Majd megnézem őket. Készítsd ki a házi ruháimat!

A grófnő szótlan komorságban egyedűl maradt. Mély szomorúság vett erőt rajta. Az a csűggeteg, lemondó bánat fogta el, mely első tekintetre részvétet kelt, s amely mint valami szelid, titokzatos félhomály árad ki a szemekből, az arcvonásokból.

Időnként mélyen fűlsóhajtott.

— Indiába megy, és én itt maradok nélküle, egyedűl! Mi lesz velem! Indiába megy!

Ez a gondolat emésztette, égette az agyvelejét; mondhatlan kínos fájdalom reszketett végig az idegein. Önkénytelenűl a homlokára illesztette a tenyerét s odanyomta azt, mintha ezzel a nyomással öntudatra akarta volna ébreszteni magát.

A komorna bejött. Amint a grófnő a komornát megpillantotta, hirtelen fölkel t s be sem várva annak a jelentését, ment egyenesen be a toilette-szobába.

Egy egész halmaz ruhakincs fekűdt előtte, a szin-pompa minden árnyalatában tündökölvé. A fényes, nehéz atlaszok, arany és ezűst brokátok, himzett, áttört selymek, vakító fényességben, behizelgő melegségben fekűdtek egymás mellett.

A grófnő ideges türelmetlenséggel kezdte őket egymásután vizsgálni. Egyik sem tetszett neki. Indulatosan dobta egyiket a másik után a földre; némelyikre ingerűlten rá is hágott s némelyiken a csipkéket megtépve töltötte ki haragját, némelyiket labdává göngyölte s messze eldobta magától. Majd a szabás, majd a szin ellen volt kifogása. Minden szin hidegnek tetszett előtte; egyik sem fejezte ki azt, ami a mai hangulatához illett volna.

Ma fogja ő Péter gróft utoljára látni ez életben; úgy kellene öltöznie, hogy ez őt soha el ne felejtse. Olyan szinben kellene előtte megjelennie, amely az ő végtelen szenvedéseit, örűletes, gyötrő szerelmét fejezné ki. De mikor ilyen szin nincs, mert ami szin van s ami a szemnek tetszik, az mind fakó, mind fagyos hidegség az ő néma, el nem árult szenvedélyéhez képest.

Emésztő vágyat érzett, hogy ma ennél az utolsó találkozásnál elárulja, sejttesse Péterrel, hogy benne is ugyanaz a mély, gyötrő szerelem él, uralkodik, amely már közel két év óta Péter gróft emészti, minden remény nélkü.

A grófnő indulatoss hevéssége csillapodni kezdett. Ott állott a sok pompás ruhakincs között s egy ideig bizonytalan, téveteget nézéssel tekintett bele a tarka szin-halmazba s kezei gépiesen kihuztak belőle egy fehér, puha, simulékony indus selymet.

Az öltözködés gyorsan ment. Alig vett igénybe egy negyedórát és Livia grófnő pompásan ragyogva kilépett az öltöző-szobából. Félnék sietséggel ment be boudoirjába, mely egy tejszínű, halványkék és rózsaszinnel diszített kis velencei csillárral volt megvilágítva.

A boudoir első tekintetre elárulta a grófnő bizarr, de azért műértő izlését. Egy komédiásnő és egy arisztokrata hölgy izlése volt itt szeszélyesen összekeverve.

A bizanci izlésben, tiszta, minta nélküli arany tapétákkal diszített falak, a magas bizanci trónszék, melynek aranyozott lábain és karjain nyersen odafestett zölde, türkisz-színű arabeszkék pompáztak s mely mögött a falon egy szingazdag meleg selymes shuma-szönyeg függött, a közepén egy sárgarézűl vert teli holddal, a tigrisbőrrel letakart ottomán, a XIV. Lajos korabeli ékszerszekrény, a tetejére állított arany páva, az ablakokon függő és fehér alapra arannyal gazdagon himzett függönyök, mind Livia grófnő erős képzelőtehetségéről, meleg érzékiségéről beszéltek.

A grófnő az erős világítás, a szoba tündöklő szineinek hatása alatt még halványabbnak tűnt föl. Bágyadt volt és úgy nézett ki, mintha beteg lett volna.

A grófnő az ottománra ült és körűltekintett. Ugy tetszett neki, mintha már régen, évek óta nem lett volna a boudoirban. A kis rózsaszínű márványasztalkán fekvő legyezű után nyult és mohón szívta magába belőle az ambra-illatot, amely kellemes-izgatóan hatott az idegeire. A vére mind élénkebben lűktetett és önkénytelenűl eszébe jutottak különböző kellemes és kellemetlen jelenetek az

életéből. Végre is élt, örült, szeretett, szenvedett eleget. Nem. Az ember sohasem szenvedhet eleget.

Eddigi szerelmi gyötrelmeiben mindig volt valami vigasztaló utógondolata. Mindig tudta, sejtette, hogy kiábrándul szenvedélyéből s amíg a kiábrándulás folyamata végbement a lelkében, fürkésző szeme már egy más ideál után tekintett. A meleg, fényes sugarakban élt így, miként a napraforgó.

Ékszer-szekrénye tele volt emlékekkel. Egy hervadt rózsza, egy még szárazságában is illatos geranium, egy-egy megfakult oleander-virág, egy-egy könyv, melynek lapjaiból az emlékekkel együtt sajátságos, elfelejtett, a divatból már teljesen kiment illat áramlott ki; különböző arcképek elefántcsont-lapocskákra festve; finom pókhálónyi batizt keszkenők voltak itt összehalmozva. Mindegyiknek megvolt a maga története: az örömek és gyötrelmek emlékei keltek belőlük, mintha a sirból keltek volna és idegenszerű árnyakként vonultak el a grófnő lelke előtt.

Önkénytelenül összehasonlításokat tett az elfelejtett ideálok és Péter gróf között, és úgy tetszett neki, hogy Péter valamennyinél különb. Sajátságos kegyetlensége a sorsnak, hogy azt, aki a legtökéletesebb, akkor hozza vele össze, midőn a virágzás kora már lejárt, amikor bágyadt szeme nem előre, de hátra tekint, amikor már nem meri elárulni, élvezni az eleven szerelmet, mert ez az utolsó s ha ebből is kiábrándul, akkor reá már csak unalom, kegyetlen, kínzó unalom vár.

Ennek a ki nem elégitett szenvedélynek a vágyakozó gyötrelme el fogja kísérni a sirjáig, vele fogják eltemetni, mint »virág« fog kifakadni az őt betakaró hideg föld alól — de ha ezt is elfogyasztja úgy mint a többi, mi melegítse, mi izgassa fáradt lelkét majd ezután? Olyan jól fog majd neki esni, ha ezt az egy nagy és utolsó kínos szenvedélyét ápolni, titkon elszenvadni fogja. Lesz miért élnie, lesz oka a holnapra gondolnia, mert van a lelkének tápláléka, az eltitkolt, édes, boldogtalan szerelem. Végre is tőle függ. Egy szavába kerül, egy tekintetétől, egy mosolyától függ és Péter nem megy Indiába, hanem itt marad mint rabszolga mellette, ameddig csak akarja. Ameddig akarja? Nem. Ameddig még nem unja, ameddig a kiábrándulás őt is hétköznapi lénynek nem változtatja, mint a többi, akiknek emlékei az ékszer-szekrény fiókjában fekszenek eltemetve. S mi lesz azután? Fog-e még azután is szeretni tudni? Minő inger kösse őt ezután még az élethez? Mi vár reá? Unalom, szürke unalom; az élet terhe, mely szükségkép az öngyilkosságra vezet. Érzi, tudja, hogy ez az utolsó láng, mely felcsapott lelkében s hogyha ez is kialszik, akkor abban teljes, örök sötétség fog uralkodni. Ápolni akarja ezt a lángot, éleszeni, táplálni az emésztő vágyakozás, a szenvedés égető tűzével és azért Péter grófnak Indiába kell utaznia. Elképzelte a gyönyörteljes, izgalmas napokat, órákat, melyeket Péter gróf társaságában tölthetne. Láta azokat az izzó szemeket, azt a nemes arcot, mely arra volt teremtvé, hogy szerelmet fejezzon ki; érezte Péter gróf lelkének varázslatos hatalmát, mely zsibbadásba, reszkető gyönyörbe sodorta kopott lelkét, ha vele a szerelemtől, a művészetektől, a költői alkotásokról beszélt. Az élet undorító küzdelméből ez a Péter gróf sajátságos ösztönnel csak azt látta, ami szép, ami az idegeket kellemes izgalomba hozza, ami az ember szépségsszomját csillapítja és fokozza egyszerre. Milyen édes, milyen jó vele, mellette lenni!

Akiket eddig szeretett, csak mind anyagi, durva emberek voltak, a szépség, a raffinement érkeke nélkül. Ebben a majdnem kölyökszámba menő Péterben sajátságos vegyülete van az isteninek és állatoknak. Mivé lesz nélküle? Miért nem született hamarabb és miért nem jött ezelőtt tíz esztendővel a körébe? Elhalmozta volna őt

szerelmének összes kincseivel. Fölékesítette volna őt, mint az ó-kor örült királyai voltak fölékesítve, akik a szerelem ésbontó lázában haltak meg. Péter is abban halt volna meg, úgy mint Salamon király vagy Musset. Ő lett volna neki Sába királynője és George Sandja egy személyben. Egyik sem tudott úgy szeretni, egyik sem tudta úgy elszenvadni a szerelmet, mint ő; mert egyik sem volt a szerelem örületének annyira rabja, mint ő.

Eszébe jutottak Péter grófnak rosszul palástolt szenvedései.

Már első találkozásuk alkalmával, — Marion grófnő szalonjában volt — elárulta magát. Egy rezeda-szál volt a kezében s Péter azt a szál rezedát elkérte tőle s egész este arról beszélt vele, hogy ő miben keresi s miben találja meg a boldogságot. Mindketten egy véleményen voltak s úgy találták, hogy a boldogság az új és újabb ingerek szakadatlan láncolatában keresendő.

Péter gróf azóta úgy kíséri őt, mint az árnyék. Nem udvarolt neki soha, mégis minden szava, tekintete a titkos, mély szerelemről beszél. Gyakran vannak spleen-jei, s azokat mindig magával hozza. Nem annyira fiatal, hogy nyilatkozni nem mert volna, — de félni, reszketni látszik attól, hogy Livia grófnő őt visszautasítja. Ki van fejezve minden szavában, hogy jobb bizonytalanságban lenni, mint megtudni, hogy reménytelen, viszonzatlan a szerelme.

Ő is belevesztette a lelkét első találkozásuk alkalmával, de kitüntető barátságnál egyebet nem éreztetett vele. Ez kergeti Péter gróft Indiába!

Livia grófnő keserű, bánatos arcza éles ellentétben állott szingazdag, meleg, diadalmas ruhájával. A pompásan öltözött halott benyomását tette. Szemei élettelenek voltak, s a ragyogó drágakövek, melyek arany csipkékkel diszített nyakán pompáztak, túlragyogták sötét, bágyadt szemeit.

Péter gróft jelentették.

Livia grófnő fölrezzent. Elpirult s ruhája ránczait megigazitva, egy ujságot vett a kezébe.

Péter gróf könnyed fejbólintással közeledett hozzá s megcsókolta a grófnő reszkető, hideg kezét.

— Milyen hideg a keze! Megfázott odakint?

— Nem, Péter, nem fáztam meg! Üljön le!

Péter gróf leült vele szembe, anélkül, hogy társalgást kezdett volna.

— Ismét spleen? — kérdezte a grófnő halkán, majdnem félénken.

— Igen. Egész nap velem van, nem tudok szabadulni tőle!

— Azért megy Indiába?

— Azért. Azt mondják, ott új életet kezd minden ember!

— S ön új életet akar kezdeni, Péter? Ugyan minő programmal? Mondja el nekem. Az e fajta programok azért érdekelnek, mert tudom, hogy meg nem tarthatók!

— Vadászni akarok és felejtetni!

— Mit akar felejtetni?

— Európát. A társaságot és minden erényét, bűnét — — —

— A barátait is?

— Mindent!

— Ez hálátlanság, Péter! Akkor hát a komisszióimat rossz kezekre bízom!

— Ne tréfáljon, Livia grófnő. Ez fáj. Ma minden fáj, de minden!

A gróf halkán, lassan mondta e szavakat, miközben egy aranyba foglalt apró, kicsi medaillonszerű Madonna-képet forgatott a kezében, melyet a bibelot-kkal megrakott asztalkáról vett föl.

Livia grófnő nem mert fölnézni s egész figyelmét, úgy látszott, hogy az arannyal himzett asztalterítő egyik

mintájára fordította. Szédülést érzett a fejében és zsidobadságot a tagjaiban. Szeretett volna Péter nyakába borulni és sirni, keservesen zokogni, épen úgy, mint egyszer ezelőtt tizenöt esztendővel, amikor boldogult férje az első imádottját párbajban megölte. De ez régen volt, nagyon régen, s azóta Livia grófné megtanult erősnek lenni. Az esze mégis csak uralkodott idegein, úgy számolt az érzéseivel, mint egy vén uzsorás, aki fél kenyeret venni ma, nehogy holnap éhen haljon.

Péter gróf Livia egész magaviseletén nem vett észre semmi különösét. Ilyen mint ma, volt ő mindig. Kaczér és hideg, vonzó és eltaszító egyszerre. Hiu volt, nem akarta magát az elutasítás szégyenének kitenni, mert a jéghideg Livia minden kaczér szava vagy tekintete után nyomban hideg volt. Ma sem lépte át azt a határt, amidőn Péter jogosítva érezhette magát a nyilatkozatra.

— Hát bizhatom a barátságában s teljesíti kívánságaimat, nem fogja elfelejteni, amire kérem? — kérdezte a grófnő, láthatón közönyös hangon.

— Nem fogom elfelejteni, — mondta halkan Péter.

— Vegye az útját Bagdadnak s vegyen ott számomra egy doboz igazi hassist.

— Hassist! — ismételte Péter.

— Aztán — igaz, érinti Jeruzsálemet?

— Igen!

— Jeruzsálemben vegyen a számomra rózsá- és ambra-olajat. Tudja, olyan kékes, alacsony üvegekben árulják. Aztán küldje el a postán.

— Jeruzsálemben rózsá- és ambra-olajat. Parancsol még valamit a grófnő? A gyepen Chinát is emlegette — — —

— Chinát? Meggondoltam. Nem kell semmi. Nem jegyzi föl a kívánságaimat?

— Nem. Ugy sem felejttem el.

Elhallgattak mindketten. Péter gróf egészen fásult, kábult volt. A grófnő hideg, szintelen arcán pedig látszott, hogy szeretne vidám lenni. De nem bírta eltalálni a jókedv hangját. Vonásai megkeményedtek, szemei nem fénylettek, mintha fátyol lett volna előttük.

— A grófnő sem olyan vidám ma, mint rendszeren!

— Én? Hogyan jut ez eszébe?

— Mert hallgat.

— Beszéljen ön! Önnek nagy tervei vannak, ön utazni megy, világot látni, szórakozni, de én — — —

— Látja, grófnő, én akartam volna önnek mondani valamit — — —

— Ne mondjon semmit, Péter! Tudom, miről akar beszélni. Azt akarja mondani, hogy Európa kifárasztotta; a színházak és lóversenyek untatják — a szarvascsérkészlet és a falkavadászatoknak sincs már ingerük, tigris akar ölni. Nos? Ez szép és férfias sport s jóformán megkövetelhető minden magyar mágnástól!

— A grófnő gunyolódik! Jó, én nem akartam semmit sem mondani!

— Azért nem engedem beszélni, mert végre is oda jutunk, hogy megunt bennünket, azt pedig csak nem engedhetem meg, hogy egy nyílt gorombasággal váljunk el egymástól!

— Grófnő!

— Teljesen igazam van! A mi kétéves barátságunk — — —

A grófnő szava elakadt és némi kis látható zavarral hirtelen ismételte:

— A mi kétéves barátságunk megérdemli a kimé-
letet — — —

— A kiméletet! — ismételte a gróf szintelen hangon.

— De — — — ne — folytassuk! Belátom, igaza van! Nyujtsa nekem a kezét és ne felejtse el az ambra-olajat!

— Már elküld, grófnő?

— Nem, maradjon, de beszéljünk másról! Látta ma Madlont?

— Láttam!

— Nemde csinos? Soha sem hittem volna, hogy Márhának már olyan nagy leánya van. Ön majoresco, neki pedig van két milliója. Mit szól ez ideámhoz?

— Semmit. Nem nőülök!

— Ah! Ez nem okos dolog! Hát nem nőül?

— Nem!

— Fél az asszonyoktól?

— Nem. Bucsuzni jöttem, Livia grófnő!

Péter fölkelt s a grófnő felé ment, aki gépiesen nyujtotta felé mind a két kezét.

— Szerencsét nem kívánok, mert a vadászok babonásak!

— Négy év múlva, a viszontlátásra — —

— Nem, Péter, ezt nem engedhetem meg. Minek?

— Tehát örökre?

— Örökre!

Péter megcsókolta a grófnő mind a két kezét és gyorsan elsietett.

A grófnő a boudoir ajtajáig kísérté és még egyszer utána kiáltotta:

— Ne feledje el az ambra-olajat! — aztán visszafordult.

Bágyadtan, ingadozó léptekkel ment a bizanci trónszékhez s görcsösen belekapaszkodott mind a két kezével annak egyik karjába. Le akart ülni, de nem volt annyi ereje, hogy az alacsony zsámolyra lépjen, hanem összeroskadt, elájult a trón előtt. Ugy feküdt a gazdag szőnyegen, mint egy trónjáról letaszított fölséges királynő.

Szédülése alig tartott néhány perczig. Halotthalványan felszökött és halkan, siró hangon mondta:

— Péter! Péter!

Hallgatódzott és egyszerre mint aki az eszét elveszítette, sikoltani kezdett és rohant ki a lépcsőházba. Nem törődött a megrémült inassal, hanem gyorsan, idegesen mondta:

— Péter! Péter!

Reszkető kezekkel ragadta meg az inas karját és fuldokolva mondta:

— Szaladj! Szaladj! Menj, hivd vissza! Nem érted? Hivd vissza! Az istenért, szaladj! Azonnal jöjjön vissza! Azonnal!

Bánóczi József.

Akárhogy zengik is az ujságok a zsidó tanítóképző jubileumának ötletéből Bánóczi József dicséretit, én csak energiájának és tudásának gyümölcsét látom abban a könyvecskében, amelyben a preparandia történetét egybefoglalta. Egyéb erényeit másunnan ösmerem. Nem a betűk tanulságából, amelyek az intézet arkivuma számára őrzik meg érdemeinek gazdag sorát, hanem az élő szó melegéből, amelyet még néhány évvel ezelőtt nem vont el azoktól, akik a tudományok lángjai körül majd megfagytak. Gondolom ő maga is szívesen emlékezik arra az időre, amikor munkakedvén és talentumán kívül egész szívét is magával hozta közénk, ifjan öregedő tanítványai közé. Amikor még katedrája volt ugyanabban a Röck Szilárd-utcai vörös téglás sarokházban, a melynek most már csak a balszárnnyát kormányozza. Sehogy se tudom elképzelni a bureau iratcsomói között, órarendeken

bibelődve, igazgatói aktákat számozva, de még kevésbé tudom felidézni képzeletemben annak a vörös háznak jobbik szárnyát — ő nélküle.

Rettentő komolyak valánk mi ott. Azt hittük, hogy az élet egész tartalma a tudás, ha már Ádám se tartotta előbbrevalónak, hogy az élet fájából szakítson. Kerestük a magányosságot s a hangya szorgalmával másoltunk ki adatokat középkori fakötésű könyvekből, hogy valaha mi is irhassunk köteteket sok csillaggal, oldalakra terjedő forrásidézetekkel. Nem is láttuk, mi fenyeget. A félszegség veszedelme, ha valamikor megalkusunk az étellel és a nagyképűségé, ha zárkózott szobatudósok maradunk.

Mindkét veszedelemtől Bánóczi váltotta meg az intézetet. Ezt talán máig se tudják a Röck Szilárd-utcai tanárszobában, ahol tudósokat akartak nevelni mindenáron s a legdrágább leckekepenzt szedték be érte: az ifjúságot. A mosolyt lopta be Bánóczi József a tudományok e zordon templomába, lerombolta a tudákosság bálványait, amelyekhez imádkoztunk s oltárt emelt benne a jókedvnek s a könnyelműségnek.

De ne tessék a könnyelműség alatt valami istentelen dolgot képzelni. Mindössze azt tette Bánóczi, hogy arról a katedráról, ahonnan egy órával azelőtt valamelyik professzor az arabs bölcsek etikáját magyarázta, ilyes eszméket hirdetett: illik nyakkendőt hordani és illik újságot olvasni, nem illik vakáció idején tanulni s az utcán is könyveket bujni. Ugy hatottak abban az ambroziás levegőben ezek a pogány kijelentések, mint a sivatagban a sok manna után a fürj. Kiki rájött arra, hogy van a földön valami, ami a tudománynál is értékeesebb és ez — az ember. És hogy az ember saját magunknál kezdődik. Erre is a Bánóczi saját külön pedagógiai rendszere vezetett rá. Mert a kötelező nyakkendőviselet tette először szükségessé, hogy a saját fejünkkel foglalkozunk. Azután megtudtuk lassankint, hogy a fej nemcsak azért jó, mert nem engedi meg a nyakkendőnek, hogy feljebb csuszszék; hanem azért is, hogy a kalap lejjebb ne csuszszék homlokunknál. Kezdtünk olyan kalapot is hordani, amely nem ért le szemöldökünkig. A jámborabb szeminaristák azt hitték, hogy ezután már csak a keresztviz következhetik.

Azután megnyitotta nekik otthonát is. A gyámoltalan kis papot, aki az előszobában a szobalánynak csókkolt kezét, aki a szönyeggel itatta meg fekete kávéját s a szivar tüzes végét kapta minduntalan szájába, közrefogta nejével, egy aranyos szívű asszonykával, aki azt a jótékony melegséget, amely férje lelkéből áradt szét, jó meleg téli ruhák, felöltők és bundák alakjában hozta még közelebb a nyomorgó deákság szívéhez. Közrefogták, mondom, félszeg vendégüket s embert faragtak belőle az élet számára. Ügyefogyottságán nem mosolyogtak, hanem úgy oktatták ki, hogy maga se vette észre az átalakulást. Csak amikor sűrűbben kereste fel azt a napsugaras boldog fészket, ahol hintaszéken lehet olvasni Kantot s szivarfüst mellett beszélni színházról, irodalomról, politikáról — kezdte észrevenni, hogy míg azelőtt két balkeze volt, most egy sincs, hogy öt ujjával egyre ritkábban tépi le a plüss-székek rojtját, hogy vannak önálló nézetei

uram bocsá' — még az asszonyokról is. Így tanította Bánóczi otthon és a katedrán komolyan és tréfálkozva azt a legfőbb tudományt, amelyet életnek neveznek.

Talán illendőbb lett volna, hogy most, amikor vele diszitjük *A Hét* e számát, azt a Bánóczit mutassuk be, aki *Réva*iról írott tanulmányával az Akadémia koszorúját, *Kisfaludy Károlyával* pedig a Kisfaludy Társaság pálmáját vitte el, aki irodalmi essay-íróink között nem csak tartalomra, hanem formára nézve is a kiválók egyike, akinek magyarságát a Gyulaiék is tisztának mondják, akinek nyelvkincse elég gazdag volt Schopenhauer átültetésére. De ezt a Bánóczit az irodalom régen fölfedezte már a közönségnek. Én amikor elnézem azt a képet, amelynek minden vonása lelkembe rajzolódott, ma se látom benne a tudóst, az akademikust, az egyetemi professzort, vagy az iskola-igazgatót, hanem a mindig józan, mindig vidám, mindig kellemes embert, aki nem az agyával, hanem a szívével volt pedagógus, aki eleven, husból-vérből való barátja volt azoknak a szegény rajongóknak, akik foliánsokba temetkezve, szeretet nélkül, társ-talanul, csupán hideg-halott betűkkel barátkoztak.

M. E.

Krónika II.

A statisztika.

— Operette. —

SZEMÉLYEK:

Festetich.

Egy művész.

Egy művésznök.

Egy egyetemi hallgató.

Egy színtanodai növendék.

Történik: az igazgató irodájában.

Festetich (az egyetemi hallgatóhoz):

Kedves barátom! Elhivattam önt,
Hogy megszüntessek annyi sok keservet.
S közöljek önnek egy lángész tervet.
A sors, a gaz sors hajh! nyomorba dönt
Sok hallgatót, ki egyetemre megy,
Ez oly világos, mint az egyszeregy.
De ez a tény mindenkit érdekel
És egy torokkal mondja ifju, agg:
»Ez ifjakon legott segíteni kell
Pénzügyileg és társadalmilag!«
Ott hol a zászlót lengeti a rektor,
El nem marad a nemzeti direktor.
Segítek én is némely hallgatókon
Hatásos, új és eredeti módon.
Az eszme új, a számítása tiszta,
Kell minden este egy néhány statisztika
Katonaságul, udvaroncúl, népül...
Ezeket én a hallgatók köréből
Szemelgetem ki rendre-sorra eztán...
Statisztikálni mindnek kedve lesz tán?
Kikosztumózva, mázolva, kifestve,
Három hatost kapandnak minden este
Három hatos... Megérti mennyi pénz ez?
Éppen elég a holnapi ebédhez.

Önnek derék, ifju barátom
Tetszik a terv, örvendve látom,
Tudassa hát a fával, melynek nincs virága,
Hogy statisztálni fog majd hazám ifjusága.

Az egyetemi hallgató:

Óh méltóságos, bölcs direktor ur,
Milyen boldog lesz majd a rektor ur!
És mi szegény szerencsétlen fiuk!
Az ember ugyanis néha-néha jut
Csak ahhoz, hogy színházba megy.
Milyen szerencse, óh mi kegy!
Nem kell a karzaton szoronganunk
Tied leszünk imádott színpadunk.
Látjuk közeli, kiket onnan nem lát
Szemünk: Csillag Terézt és Márkus Emmát
És Jászait, az ünnepelt-nagyot.
S miről gyakorta álmodott a lelkünk
Talán ezuttal sikerülne lelnünk
Egy-egy csinos növendék csillagot!
Ellesve óvatosan itt-ott
Egy-egy pikáns kulissza-titkot,
Milyen vidám lesz majd a lét.
S amíg vérünk remélve forrhat,
Csupa öröm lesz a szigorlat
S bukni milyen dicső, mi szép.
Mert míg a színpad bája fogva tart,
Ki gondol arra, hogy a jogi kart,
Az orvosit a filozófit,
Miből gyönyört az ember nem merit,
Szorgoskodón, buzogva fölkeresse?
Délelőtti próba, előadás este
S mindehhez harmincz krajczár jutalék —
Direktor ur, e tervért áldja ég!

Egy művész:

Direktor ur! Önnek sokat köszönhet
Már eddig is a haza és a hon,
De ez valóban kolosszális ötlet:
Szegény joghallgatók a színpadon!
Beláthatatlan, hogy hová vezet még
E tény. Ha majd ügyvéd lesz sorra mind
Tiltani fogja sok szép régi emlék,
Hogy árverezzék ingóságaink.
Ápoljuk ezzel — félre balga gond! —
Ügyvéd s színész között a jó viszonyt.

Egy művésznő:

A jó viszonyrul jut eszembe,
Rossz viszonyok vannak minálunk
A statisztákkal rosszul állunk,
Mert egytől-egyig valamennyi gyenge.
Direktor ur, elhinni tessék,
Nincs bennük egy ütöt tehetség,
Oly kényelmesek, lusták, hanyagok!
Ideje már e régi anyagot
Ifju erővel fölfrissíteni.
Direktor ur, ön igazi zseni
Fején találta a szeget,
Hozzánk ereszti a kisdedeket!

Egy színtanodai növendék:

Szép, szép, amit beszélnek, ámde kérem,
Nem értem azt az egyet én,
Hogy mit keres csekély személyem
Eztán a földnek kerekén?
Ha én ezentul télen állok
És sohasem statisztikálok
Gyakorlatra miként tegyek szert,
Hogy később majd ne adjak gikszert?

Festetich:

Gondoltam erre is fiam,
Egy direktornak ezer szeme van.
Könyelműséget ne hánny a szememre:
Én beiratíak im az egyetemre
S mint hallgató, ha majd az óra int,
Jelentkezéssel statisztálni megint!

(Általános ámulás e bölcs kijelentésen. Függsőny fejszoválvá le.)

Incubus.

A rátótiak.

Irta: PAPP DÁNIEL.

(Folytatás.)

9.

Ezt nyomatékosan mondta és ez úgy szólt, mintha Schmalz ur újra meg újra biztosítani akarta volna a jelenlevőket, hogy hiszen egészen ingyen van minden. Maga is szorgalmasan hozzálátott, de — amint látjuk — még teljes józan tudatában volt a kenyérpályájának. Az urak a negyedik-ötödik pohár után szintén még úgy érezték magukat, mintha Schmalz ur csak véletlenül került volna közéjük. Később, midőn a munkások behordták az utolsó puttont szőlőt és Hermina kisasszony is segített Schmalz urnak a vendéglátásban, egyre hangosabb lett a társaság. Ugyszólván mind ott voltak, akik Rátóton vezetői a szellemi mozgalmaknak. A falánsz teljes számban megjelent és egymás mellett ültek a megbékült Garák, ugyanint Baray, Kepe, Szarka János és Rovat, a szerkesztő. A polgármester legkedvesebb felöltőjébe volt burkolva, a galléros sűrű felöltőbe, melyet Gábor százados baka-köpenyegnek szeretett hívni. Kettejük között ült az a huszárfőhadnagy, aki Lothár főherczeg kíséretében volt a rátóti hadgyakorlatokon, egy köpczös lesült fiu, manőverre készült pozsonyi zsinóros attilában, lesült arczzal és a csákó alatt fehérén maradt homlokkal; egy vidám katonatiszt, akinek nevét nem tudta senkise, mert így mutatkozott be mindenkinek: »OBERLIEUTENANT x. y. ...«. Tudniillik a főhadnagy ur a rangját igen hangosan mondta el, a nevét meg elhadarta, hosszú mély akkordba takargatta, mint a lovassági vezényszók végét szokták. Tehát ez a fiatal ur, aki két hadestre osztotta a szótárt, olyan szókra ugyanis, amelyeket kimondunk hangosan és olyanokra, amelyeket elharapunk, ez a fiatal ur egészen véletlenül került vissza Rátótra. Purcz Endre és Gábor százados természetesen nyomban foglalkozni kezdtek vele, ugyszólván lefoglalták a maguk számára, de rátóti tartózkodásának huszadik órájában azért mégis kivitték a Schmalz ur szőlejébe.

Tüntetni akartak vele, mint Baray a lappok öt kerületével.

— Mondd csak, kedves főhadnagy barátom — kezdte egyszerre csak a polgármester — hogy is van az, hogy ismét szerencsénk van hozzád?

Ezt kétségkívül már tudta a polgármester, de a főhadnagy azért udvariasan megismételte elbeszélését.

— Bánváros alatt, mi tagadás, elmaradtam a főkvártélytól, ha esetleg tudni tetszik, hogy mi az. Azután kezébe kerültem az ellenség földértő lovasságának, amiről bizonyosan tetszik tudni, hogy mi az. Ott is fogtak — szólt a főhadnagy, most már mindent hangosan mondván — ott is fogtak lefűvásig, ha esetleg tetszik tudni, mi az és most, hogy híjába ne lebzseljek minden beosztás nélkül, Rátótra küldtek a gazdák kárpótlása ügyében. Meg kell tudnom, mennyi a letaposott kukoricza, amiről bizonyosan tetszik tudni, mi az ...

Mig beszélt, a polgármester örömmel leste minden szavát és közben körüljártatta szemét a rátótiakon, akik összedugták a fejüket és mosolyogva hallgatták a főhadnagy beszédét. »Irigylik tőlem a barátomat« gondolta magában a polgármester és sajátkezüleg töltött a huszárnak, aki igen közel volt a főherceghez, aki ennél fogva a Rajmund szobra ügyében a legbecsesebb akvizíciónak látszott.

Schmalz ur felhozatta a nehéz szerémi borokat. Barnapiros óbort, melyet télen ürmössel kevernek, más évszakokban pedig meszes édességéért kedvelnek. Fehér muskatály is került melléje és ama vörösnek nevezett fekete bor, amelyet minden évszakokban kedvelnek és pedig tekintet nélkül a meszes édességére minden különös megokolás nélkül. A szürkület már átváltozott estévé és a diófák lombjain át a hegyeket alig lehetett látni.

— Arra esnének ám kitűnő vadászatok — mondta Schmalz ur és a hegyekre mutatott.

A vendég urak helyeselték és mindnyájan kötelességüknek tartották, hogy a főhadnagynak magyarázattal szolgáljanak. Egyszerre kezdtek beszélni a vendég urak és Purcz Endre titokban mérgelődött is ezen. »Micsoda arrogancia ez — gondolta a polgármester — az én protektoromat mulattatni.« A polgármester tulajdonképpen a szoborra gondolt, meg a szobor protegálására, de sajnos már kezdte magát a Rajmund szobrával össze- tévesztetni.

— Ő vadász — így hangzott ki a zürzavarból Rovat szerkesztő ur szava — és tudja, hogy a szalonka a Nilus irányában távozik össze.

— Ez irány sajnos, párhuzamos szokott lenni a puska irányával, ismerem a földrajz csodáit — jegyezte meg gunyosan Szarka János, aki Schmalz urnak egyre töltögetett, de maga nem igen ivott. A kisasszony Schmalz ur mögött ült, odatelepedett volt bátoratlanul és mosolygott az urakra, akik közül különösen Szarka János mosolygott reá vissza. A huszár nem tudott többé mosolyogni; ő a nyakravalóját már a vállzsínor alá akasztotta, vagyis jelbeszéddel fejezte ki, hogy nemsokára vége lesz a hadgyakorlatnak. Schmalz ur pislogott és hosszú sovány ujjával megfenyegette a gunyolódót.

— Ő szalonkavadász — folytatta Szarka János a többiek hahotája között — és pontosan ragaszkodik a régi vadászkalendáriumhoz. A négy híres tavaszi vasárnapon rendesen kivonul a kiserdőbe és aztán esztendők óta mindig megismétli a mondókáját. »Oculi«-ra azt mondja: »nem jöttek még meg«, tudniillik a snepfek. »Leatare«-kor így szól: »az idén borzasztó ijedősek.«

— Hallgasson — vágott közbe Schmalz ur és hátradőlt a széken.

— »Judica«-ra — beszélt tovább Szarka — rendesen lőni szokott egyet, de ez a magányos állat eddig még minden egyes alkalommal a lombok közé esett. Az ördög tudja lehozni a fáról...

— Hallgasson — vágott közbe Schmalz ur és lehorgasztotta a fejét.

— »Palmarum«-kor természetesen a korrekt vadásznak már látni se szabad snepfet.

— Hallgasson — nyöszörögte Schmalz ur és elaludt a széken.

A vinczellér már rég felhordta a gyertyákat és a szüreti társaság lármáját megint a régi szélcsönd váltotta fel, az első negyedórak akadozó társalgása. Így találkozik az Alfa és az Omega, a kezdet és a vég. A kettő közé gyorsan ürülő poharak és palaczkok estek, megannyi sokatmondó betű; némelyik flaskónak volt is akkora hasa mint az Omegának. Azután éjfél tájt oszladozni kezdett a társaság; tudniillik Rátóton nem szokás fiakkere szállítani haza a kirándulókat, mert fiakker egyszerűen

nincs is a városban. Ahelyett magánfogatokat használnak, csakhogy kicsoda fogja a lovait éjfélig várakoztatni a hívős őszi éjszakákon? Gyalog pedig ugyan kicsoda fog hazafáradni bőséges vacsora, szorgalmas poharazás után?!... Tehát erre az eshetőségre való tekintettel, Rátóton mindazon tanyákon és présházakban, ahol vendégszeretőbb természetű a gazda, már rég meg van honosítva az ugynevezett matrác-sír intézménye. Ez abból áll, hogy a vendégszerető hajlékban az egyik szobát üresen hagyják és kopáran, mint a nubiai pusztát; csak a padló van olcsó matrácokkal kipárnázva és aztán borozás után oda térnek a bőséges oroszlánok leheverni az afrikai fűre, hogy reggel az üdítő álm után tisztult tekintettel nézhessék a világi hiúságokat. Így Schmalz urnál is a matrác-sír felé oszladozott a társaság. Őt magát már bevitték a nyaraló kisebb szobájába és Hermina kisasszony meg a vinczellér gyöngéden lefektették az öreg legényt, aki összefüggéstelen szokat mormogott:

— Judica... Palmarum... No, most megint ráesett a fára...

Ott hagyták a derék vadászt és a vinczellér a nagyobbik szoba elé, a matrác-sír elé állt, égő gyertyával a kezében. Purcz Endre, Kepe és a többiek bevonultak lassu és ingatag léptekkel a sötét szobába.

— No, adja ide azt a gyertyát! — mondta valaki.

— Nem lehet, tekintetes ur — szólt a vinczellér alázatosan; — ez az utolsó, mind tövig égett.

— Gyufát, vinczellér — kiáltott ki Rovat szerkesztő az egyik matráczról.

— Nem szabad, tekintetes ur, tavaly is gyufát adtam be és a rácz esperes főtitisztelendő urnak lepörköldött a szakállá tőle. Nem szabad, tekintetes ur — ismételte a vinczellér alázatosan és betette az ajtót.

Ujhold volt és a csillagos ég csak igen gyöngén világította meg a szobát, azaz hogy sötét volt ott benn rettenetesen. A honorációrok elhelyezkedtek a matráczon és Kepe tanár ur így szólt:

— Baray, Rovat, ide jertek ebbe a sarokba, legyünk együtt mi katolikusok...

Tudniillik Kepe tanár ur valaha piarista professzor volt és protestánsná lett, mikor kilépett a rendből. De azért most visszakatolizált arra a rövid időre, mely a lefektetés és az elalvás közé esett; az ellenreformáció ugy látszik szemérral borral dolgozhatott volna legsikeresebben.

— Tanár ur — szólt az ó-hitű Gábor százados — nem hozta el a gordonkáját?

Erre a megjegyzésre már hortyogott Kepe tanár ur. Lehet, hogy csak tetette magát, mert ez a megjegyzés csipős volt és ennek az a magyarázata, hogy Kepe tanár ur gordonkázni szokott és a tavasszal, egy házi mulatságról jövet a plébánia-templom falához akarta támasztani a gordonkáját. Akkoriban azonban sokat esett az eső és a holdvilág a rátóti korcsolyapálya vizében tükröződött vissza a tisztos vén plébánia-templom falát. Kepe tanár ur tehát ehhez az optikai csalódáshoz akarta hozzátámasztani a gordonkáját és egy másodperc múlva aztán olyan uszási esetet produkált, aminőt egy komoly természetrajztanártól még senki se látott. Szenrencsére a gordonka alulra került és így könnyű volt két lépésnyire kievezni, és így Kepe tanár ur is csak rövid ideig volt életveszedelemben, de a hangszer maga, az olyan állapotban került a szárazra, mintha buvárok szedték volna fel a tenger fenekéről. Kepe tanár ur azóta se gordonkázott és ezért volt a Gábor százados megjegyzése csipős.

— Ne bánts, — sugta Purcz Endre a századosnak, mire az nem firtatta tovább a gordonka-kérdést. Az egész falanksz is egy negyedóra múlva aludt és katolikusok meg óhitűek egy nótát hortyogtak, mint hajdan a

kereszténység régi századaiban és azóta is soha többé. Purcz Endre rosszul aludt; az egész áfrikai matrác nagyvonalúan vízszintes volt neki és hajnal felé, úgy háromóra tájt Purcz Endre már ébren volt. Két tenyerét a feje alá rakta a polgármester és úgy gondolkodott azután az ő élete kettős bonyodalmaról. A sötét matrác-sír egyik sarkában lassankint egy fehér márványalak is megjelent Purcz Endrének: az a Rajmond szobra volt. Erről azután a huszárfőhadnagyra szökellett a polgármester gondolata és akkor eszébe jutott neki, hogy a huszár nem is feküdt le velük a matrác-sírbán. Kezdett tisztán emlékezni rá, hogy a fiu már előbb eltűnt az asztaltól. Künn verebek csiripeltek az éjszakában és a diófákon hideg szél süvöltött végig; nádak és kukoriczások adták tovább a zugást. Purcz Endre felült és nagyon különös dolgokról gondolkodott az ittas alvók között; olyan különös dolgokról, hogy mi azt le se merjük írni. Ebben a pillanatban a Schmalz ur hangját hallotta át a vékony falon.

(Folytatjuk.)

INNEN-ONNAN.

△ **A lármások.** Szép, szép, minden közösgyes hazafi örüljön neki, hogy az obstrukció csütörtököt mondott s a provizóriumjavaslatot első olvasásban keresztül hajtották. Azt hiszem az obstruálók is meg vannak elégedve az eredménnyel, mert jó osztrákok ők, akik közösgye nélkül nem tudnak megélni. Bizonyára nagyon elszontyolódtak multkori győzelmükre: istenem, istenem, csak nem komolyan akasztjuk meg az állampétezetet? Már akármiképen legyen is, örülök a provizóriumnak és sajnálom a derék németeket, hogy ezuttal hiába lármáztak. Igaz, ezuttal nem volt Lecherük, aki a láрма pauzáit beszédével kitöltötte volna. Most egyre lármázni kellett, estétől reggelig mindig lármázni, ez pedig nem olyan könnyű, mint gondolják. A tény legalább ezt bizonyítja. Beszéddel győzte Lecher, lármával azonban nem győzte Wolf. És az ügy elbukott. Az sem lehetetlen, hogy titkos árulás buktatta őket el. Vagy magasabb helyről beavatkoztak? Tény, hogy az obstrukció e héten sokkal szelidebb volt, mint a mult héten. Most közösgyes gazembernek, lókötőnek, tolvajnak és hülyének mondogatták Abrahamovicsot és csak azután pofozkodtak össze. A mult héten lefogták az elnököt és kicsibe mult, hogy agyon nem ütötték. Az ilyen lanyha elnézés mellett természetes, hogy a várt siker elmaradt és a provizóriumot keresztül hajtották első olvasásban. Hátra van azonban még két olvasás és isten a tudója, Lecher gyűjt-e még egy rövid beszédre való szusz és Wolf nem békélt ki Lueggerrel. Akkor aztán legyen isten irgalmas a szegény közösgyesnek, különösen, hogy megszólalt a Wacht am Rhein az öreg Mommsen ajakán. Ez a nóta nagyon lármás, különösen ha nem libák gágogják. S akik a bécsi kapitóliumot meg akarják menteni lármájukkal, igazán nem mondhatók libáknak, ludaknak sem.

* * *

△ **A protekció.** Tisztelt szerkesztő ur! Fogadja bánatos üdvözlétemet, mielőtt végkép elbucsuznám az ó világtól. Mert zsebemben a hajójegy (via Southampton, B folyosó, 186-ik ágy, jobbra). Megyek, és vissza se térek többé soha. Csakis arra nézve kérem becses pártfogását, hogy Hamburgig, *A Hét* előkelő összeköttetésénél fogva, szabadjeggyel juthassak el. Hiszen már a hajó-ticketem is tetemesen leszállított áru, amit nagyságos Boncza Miklós ur hathatós közbenjárásával sikerült kivívnom. Hogy miért vándorlok ki? Mondja el életem rövid története. Születtem 1868-ban és pedig az egyetemi bába díjmentes segítségével, amely különös kedvezményt egy orvos-professzor bátyám szerezte meg számomra. Ugyane hatalmas

rokonnak köszönöm, hogy gyermeki fehérműmet Ypsilanti tetemes árleengedéssel adta, s ugyanő cselekedte meg a reczipékre irt varázsos *pro me* révén, hogy a patikába mindig olcsón jutottam minden orvossághoz. Egy nagynéném Magyarországon egyik legtisztelendőbb Fröbel-hölgye. Ennek következtében a váci-utcai Brunner mindig szerencsésének tartotta, hogy engemet ingyen lásson el a legszilajabb fapapírpakkal. Boldogult édesapám tanfelügyelő volt. Kell-e sokat magyaráznom, hogy Lampel Róbert az ábéczés könyvtől a pandektákig minden szükséges könyvem 50 perczent rabattal adta? Ön talán azt sem itéli meglepőnek, hogy apám érdemei könnyű pályát biztosítottak számomra mind az elemi iskolában, mind a gimnáziumban. Mellesleg megemlítem, hogy az intézetekbe mindig lóvasuton jártam, és pedig díjtalanul, mert az öreg Jellinek valaha udvarolt a nagyanyámnak. Az egyetemen már magamra kezdtem támaszkodni. Kitűnő tánczos és elmés cotillonrendező voltam. (Ezt néhai Campilli Frigyes balletmester urnak köszönöm; azért fáradt velem annyit, mert a keresztapám ismerte a Nemzeti Színház egyik intendánsát.) A jogi fakultás összes leányait állandóan megóvám a petrezselyemárulástól, a professzor urak teljes elismeréssel adóztak tudományos készségemnek. Érthető hát, hogy sohasem buktam meg semmi rigorózumon, szerencsésen keresztülkerülőztem a doktorátuson, sőt egy igen jelentős második négyes (a nagyságos mama mindent sejtett) megszerezte számomra a magántanárságot. Szóval minden lettem, ami egy ember lehet. De most, huszonkilenczéves koromban, egy reggel, borotválkozásközben észrevettem, hogy még se vagyok semmi. Mert vagy nyilvános rendkívülinek, vagy kir. ügyésznek kell lennem. Mit tegyek? Elszaladtam Fenyvessy Fránczihoz, és azt mondtam neki: »Nagyságos uram, kérlek aléssan« stb. A hatás óriás volt. Wlassics Gyula ő exczellenziája megveregette a jobb vállamat, és azt mondta: »Örvendek, hogy biztosíthatom önt, hogy ha csak az én pártfogásomon mulik« stb. Hát ki az ördögén mulik? Erdély Sándor pedig megveregette a bal vállamat, és azt mondta: »Legyen meggyőződve, hogy ha csak az én protekciómtól függ,« stb. Hát ki az ördögtől függ? Tizenkét kilót hízta fél óra alatt, s egész nap nem szálltam le a számozatlanról. Most meg beütem az a két rendelet. Huszonnégy kilót fogytam öt percz alatt s nem ültem villamosra sem. Mert ki tudja, érvényesek-e még a szabadjegyek e gyász időkben? A viszontlátásig, szerkesztő ur, New-Yorkban. Egyelőre cipőfény-máz-elárusítással fogok foglalkozni a Broodwayn. Kérem, ajánlja törekvéseimet a szabad Amerika figyelmébe. Hathatós pártfogását reméli, tisztelője *dr. Támogathy Bódog*.

* * *

△ **Az én uram!** Bájossabbat, meghatóbbat képzelni sem lehet, mint a Sima Ferenczné tárczáját, melyben az urát védi az árulás vádja ellen. Ő, a feleség, csak legjobban tudhatja, milyen ember a férje! Mi többiek csak akkor látjuk, amikor mutatkozik, csak azt tudjuk róla, amit nyíltan tesz. A feleség ellenben együtt van vele mindig, tudja minden tettét, minden gondolatát és ismeri minden intenczióját. Ha valaki illetékes férfiról ítéletet mondani, akkor a feleség az. Elfogult ugyan, mert szereti az urát, de hiszen azért szereti, mert egészen ismeri. S ime mind, mind azt harsogja: Sima Ferencz elárulta pártját. Micsoda örült beszéd ez! Az én uram áruló! Ki meri azt mondani? Nem-e odaadta a vagyonát Ugronért, (szegény tanítóból lett képviselő) nem-e feláldozta magát a szentesiekért (az ő pénzükből csinált részvénytársaságokat) nem-e százszor állt ki a gyilkos pisztoly elé (lásd a mostani affaireket) s még azt merik mondani, hogy az én uram áruló! Bájosnak, meghatónak mondtam a feleségnek azt a lelkes, elvadult felháborodását, urának rajongó dicséretét, de van benne egyéb is. Micsoda agyafurt ember lehet ez a Sima Ferencz, hogy a felesége hősnek, martírnak és lovagnak ismeri!

* * *

~ Az interview. Egy bécsi nagy fogadó kapusfülkéjében két komoly férfi állott tegnap a vendégek táblája előtt, tanulmányozván a neveket és a numerusokat. És mind a kettő egyszerre tette az ujját egy-egy számra. Az egyik a 7-esre (I. emelet) a másik a 215-ösre (VI. emelet). Ekközben találkoztak a pillantásuk. És szóla az egyik: »Mr. Mark Twain?« És szóla a másik: »Mr. Sipulusz?« És szólának egyszerre mind a ketten: »Ép önhöz készültem«. Ekközben nagy hahota támadt a hátuk mögött. Egészséges magyar hahaha, széles német hehehe, ideges franczia hihíhi, megfontolt angol hohoho, kemény skandináv huhuhu. A világ nemzetei mind előre nevettek, hogy micsoda mulatságos dolgokat fog most mindjárt mondani ez a két híres tréfás ur. A Johann ledobott a válláról egy ládát, a finom Eduard abba hagyta a számla írását, a konyharól elősettenkedtek a kukták, az olvasóterem kiürült, a reggelizőből emberraj tódult elő, a lift megállt a nagy várakozásban, a kapu előtt csődület támadt. Mert ritka tűzjátéka az elmének készül itten, mikor összekerül a két jeles humorista. Mark Twain azonban egy kicsit aggódva pillantott Sipuluszra, Sipulusz meg oly keservesen vonta föl az egyik szemöldökét, mint mikor a fogorvost látja jönni, kezében valami szép fényes aczállal. És a két kitűnő férfi találkozó tekintete azt mondta: »Vicczelni muszáj«. »*Messieurs les Hongrois, tirez!*« szólt némán Mark Twain. »*Après vous, messieurs les Anglais, nous ne tirons jamais les premiers!*« viszonozta ugyancsak hallgatagon Sipulusz. És mivel egyik sem akarta elsütni a röppentyűt elsőnek, nem süttött el egyik se semmit. Ekközben már mögöttük, előttük, mellettük volt Bécs egész idegenforgalma, valamint a benszülöttek százai, tizenkét gyorsíró, husz fényképész és három fonografus. És mind azt követelte, hogy jöjjön már a medve. Ebben a kényelmetlen pillanatban végre megszólalt Sipulusz: »Mark Twain, János ön vagy István? Mert én Boldizsárt keresem«. Az amerikai pedig ezt kérdezte: »Sipulusz Mór vagy Adolf ön? Mert én Izidort keresem«. — »Akkor hát menjen az ur a pokola!« kiáltott erre mind a két férfi igen megkönnyebbülten. És elsiettek. Mark Twain a kávéházba, Sipulusz szintén a kávéházba, de a másikba. Meggondolták tudniillik, hogy még négy szem közt se lenne valami nagy gyönyörűség rigorózumot tenni az elméségből. De este, odafönt a szobában, kiki leírta a maga mulatságos interviuját az idegen kollégával, bőven osztván pattogó vicczet másnak is, magának is, mert jut is, marad is, ha nem muszáj.

* * *

△ A szegények és nyomorultak. Ő nem, tévedni méltóztatik: nem Herczeg Mihály rector magnificusról van szó. Vanak a szegényeknek és nyomorultaknak szeretetreméltóbb, gyöngédebb és magasztosabb pártfogói is. A nemes keblű rector, aki közönséges diáknymorúságot vált föl csengő reklámra, valóságos emberbarát a — de ezt nem szabad kiírni. Elég annyit tudni, hogy egy velünk szövetséges viszonyban nem álló hajdan nagyhatalom bájos királynéjához képest. Ő felsége beleszeretett az orvostudományba s szenvedélylyel tanulmányozta, az nem volna még baj, hanem ő felsége doktori diplomát is adott magának és a praxis terére lépett. Természetes, hogy a szegényeket és nyomorultakat gyógykezeli ingyen. A szegények és nyomorultak odáig vannak a boldogságtól. Koronás orvosuk van. Bezzeg ezzel nem dicsekedhük sem don Alonzo, sem donna Elvira. Ő felsége pedig sorra járja, keresztényi szeretet mosolyával az ajkán, a kunyhókat, benyit minden betegházba s ahol megjelenik, térdre hull előtte az egészséges és istennek ajánlja lelkét a beteg. Majd titkos sirám kél a nyomába: nagy királyné, nem elég, hogy szegények vagyunk, hogy nyomorultak vagyunk, még te is gyógyítasz bennünket? Nem vagyunk mi érdemesek erre a nagy kegyre, jó nekünk a lódoktor is. Ott van don Alonzo, donna Elvira és a donok és donnák mind a közelében, minek keresed a távolban a betegeket, mikor oly közel hozzád a jó? — De

nem használ semmit, a keresztényi alázat nem hallgat e hivalgó beszédre és ő felsége sorra járja a kunyhókat és a kunyhók lakói úgy képzelik a halál angyalát, hogy korona ékesíti fejét, keresztényi szeretet sugárik mosolyából, felségnek szólítják és kuruzsolnia szabad.

SZINHÁZ.

Coulisset ur, a Blum és Toché önkéntelen vidámságu figurája nem a Jó Fülöpök s a Pry Pálok fajtájából való, mert sem *katuskaság*, sem tulságos jószív nem hajtja őt arra, hogy minden lében kanál legyen — tisztán csak az, mert nincs más módja fölkanalaznia az ő mindennapi levesét. Röviden: Coulisset ur szegény ember, aki szeret jól enni, s csak társaságokban juthat jó ebédhez, amelyen megtűrük az ő faktotumos szolgálatai kedvéért. Ez objektive a föladata, szubjektive pedig az, hogy valahogy bakot ne löjjön, kellemetlenséget senkinek se mondjon, mert különben kiteszik a szűrét. Ezért van neki egy kis jegyzőkönyve, amelybe mindenkinek megörökíti az Akhilles-sarkát, a hamis fogain kezdve a balkézre való házasságáig. Így kerül ebbe a könyvecskébe két uri házaspárnak titkos *chassez-croisez*-ja, így kerül ez a könyvecske hivatlan kezekbe, így keletkezik egy örületesen mulatságos bonyodalom, melyet a két vidám franczia káprázatos ügyességgel hozott össze s oldott meg a végén. Ha a szegény Toché (aki helyett némelyek állandóan a derék Blumot halatják meg a maga kezétől) a Vigszínház tegnapi előadását s a darabnak falrengető sikerét megérte és meglátta volna, bizonyára elé az emberi kor legvégsőbb határáig. A Vigszínháznak tökéletes kiállításával és rendezésével csak a *Hegedűs* tökéletes Coulisset-je versenyezhet; az a finom diskréczió, melylyel ez a kitűnő színész ez eléggé ordináré figurát észrevétlenül be tudta futtatni a bájosság s a vonzalmasság zománczával. Harsogó kaczagásban fuldokolva az ember szinte elfelejt neki tapsolni. A többiek is mind pompásan adták a pompás darabot, nevezetesen *Lánczy* Ilka aszony és *Munkácsi* Mariska kisasszony. Csak *Fenyvessi* ellen volna az a kifogásunk, hogy ezt a nagyon intelligens embert szinte nyomja az ő intelligenciája; olyankor is intelligens, mikor a szerepe szerint nem kéne annak lennie; s ha valakit megcsal vagy őt valaki megcsalja, azt úgy adja, mintha kölcsönösen tisztában volnának egymás szándékával s a hamisság mögött rejlő valósággal. *Málrai* ur meg sokkal komolyabb, hogysem komikus figurákba bele tudná magát élni. A kellemes és mulatságos darab lefordításával *Mihály* József legalább egy sáisonra lekötölte a mulatni szerető budapesti közönséget.

Az ördög mátkája. A népszínmű meghalt — éljen az etnográfia! Ha Géczy István pruszlikos, felpántlikázott muzsája elég termékeny lesz, nemsokára megkapja Magyarország mind a hatvanhárom vármegyéje a maga saját külön népszínművét, ahogy megkapta a kiállítási faluban a házikóját, stilszerűen öltözött viaszbábjaival, tulipános ládáival, kulacsával és ibrikeivel. És ahogy odakünn a városligeti műfaluban megesezt gyakorta, hogy a felrándult atyafiak meg-megszólították csepűvel kitömött másikat: úgy járunk mi is, ha Géczy István népszínmű alakjait látjuk tarkálni a deszkákon. A megszólalásig hüek, de abban az értelemben, hogy csak addig hüek, amíg meg nem szólalnak. Mert ami drámai szenvedély lobog bennük, az épp oly kevésbé karakterizálja Toroczkót és vidékét, mint Gyimest; hogy többet mondjunk, az épp oly kevésbé magyar, mint a mily spanyol a Don Carlos esete. Nem véletlenül került a tollunkra ez a hasonlat. A lapok legtöbbje irván Géczy új darabjának, *Az ördög mátkája* című népszínműnek bemutatójáról, összehasonlítgatta a két dráma sujet-jét s keményen odamondogatott egy pár igazságot a nagy németnek. Nyilván Géczyre gondolt, amikor Schillert dőngette. De hát kimélni kell a mi emberünket, ha csak egy szikra tehetség lakozik

benne, hogy legalább ez a szikrácska el re lobbjon a mel-
lőztetés pernyéje alatt. Fújjuk, fújjuk a kritika fujtatójával,
amíg a tudóknk bírja s amíg a felfedezett talentumot nagygyá
nem fújtuk. Akkor azután neki a doronggal. Félő, hogy így
fogunk járni Géczy Istvánnal is, akinek *Gyimesi vadvirágját*
nem győzte a kritika magasztalni a szinpadra vitt etnográfia-
jáért. No ha csak etnográfia kell a népnek, gondolta magában
Géczy, tudok én Gyimesnél érdekesebb földet is s megirta
torockói keretben *Az ördög mátkáját*. Az Etnográfiai Társa-
ság koszoruját meg is érdemelte vele. De a drámaíró Géczy
ma is ott tart, ahol első... darabjánál tartott. Pedig kevesen
indultak a drámai nyelv akkora készületével, a lelki küzdel-
mek festésének akkora biztosságával a színműírói pályára, mint
Géczy. Hangulatképei hatásosak, nyelve színes, érzelmei szin-
padképesek. De gondolja meg, mi lesz akkor, ha már vala-
mennyi népviselet megkapta a maga színművét? Az irodalom
újra ott tartson, hogy várja a Messiást, aki a népszínművet
ujjáteremtse? — A szereplők közül *Blahánénak* tartozik Géczy
a legtöbb hálával. Ez az asszony egymaga felér az egész nép-
színműirodalommal. Hatásos szerepe volt P. *Lukács* Juliskának,
a mulattató elemet pedig *Németh* József, *Vidor* Pál, *Csáti*
Zsófi és *Gazsi* Mariska képviselték. Különösen Németh volt
pompás. Porzolt Kálmán aki gyönyörűen állította ki a dara-
bot, méltán veheti ki részét az új népszínmű sikeréből.

A nagybányaiak. Egész csöndben, szinte titokban kere-
kedett egy formális művészi iskola Nagybányán, Hollósy Simon
és társai vezetése alatt. Ez a művésziskola most elkészült
egy tárlatra való munkával s a munkálkodás csöndjéből a
nyilvánosság elé lép és sorompóba hívja nemes versenyben a
többi művészeket. A nagybányaiak kiállítása a télen nyílik meg
valamelyik arra alkalmas helyiségben, miután a műcsarnokkal
nem sikerült az erre való tárgyalások. A tárlat érdekességéről
és gazdagságáról hadd adjon fogalmat a következő képsorozat:
Thorma János: Békesség veletek. Szünet. Két arckép.
Hazafelé. — Hollósy Simon: Rákóczy-induló. Arckép. —
Réthy István: Virradat. Női arckép. Gyermekarckép. Férfi-
arckép. — Grünvald Béla: Irgalom. Fürdő gyermek. Est. Az
akolban. Esti szürkület. — Csók István: Pessimizmus. Minia-
turkép. — Faragó József: A nagybányai kolónia karrikatu-
rája. — Ferenczy Károly: Hegyi beszéd. Allegória. Tájkép. —
Glatz Oszkár: Tizenkét kép az erdélyi havasokból. — Nyi-
lassy Sándor: A gyermek Jézus. Angelus. — Kubinyi: Liget-
részletek. Karrikaturák. — Pottner Richárd: Tájképek. —
v. Kardorff: Tájképek. — Nussbaum: Tájképek. Arcképek.
Ezenkívül azok az illusztrációk, amelyeket a legelőt említett
művészek Kiss József költeményeinek most megjelenő disz-
tázisához csináltak. Érdekesebb lesznek azok a vázlatok is, ame-
lyek részint az említett művekhez való tanulmányokat, részint
a Hollósy-iskola tanítványainak műveit tüntetik fel.

IRODALOM.

Tóth Béla a bűvészetéről.

Ma a mikor a tánczoló, asztal, a mozgó forint és a
többi hókusz-pokusz ismét divatos babonája lesz a művelteknek,
kétszeresen aktuális az a bűvészetéről és a spiritizmusról írott
hatalmas könyv, amely holnap jelenik meg a piacon. Szerzője
Tolnai Simon, aki maga is amateur-bűvész s aki bámulatos
szorgalommal és leleménnyel hordta össze érdekes munkájához
az anyagot. A könyv első részének címe: *A bűvészet könyve*,
a másodiké: *A leplezett spiritizmus*. Az elsőben a Boskók
a l'homme masqué-k és a Hermannok trucjét magyarázza világ-
os nyelven, a következő részben a világhírű vált spiritista-
eseteket leplezi le meg nem cáfolható bizonyossággal. Ugyanitt
bemutatja írásban és képben a nevesebb új és régi mágusokat.
Töménytelen színes és feketén nyomott kép, fotografia és ábra

tartkítja Tolnai munkáját, amelyet haszonnal olvas majd hívő
és pogány. Egyik kiváló érdekessége a könyvnek az a bevezető
ajánlás, amelyet Tóth Béla, a mi ezermesterünk, aki min-
denhez ért és minden iránt. érdeklődik, irt eléje s amelyet
alább egész terjedelmében reprodukálunk.

Hölgyeim és uraim!

Van szerencsém önöknek jó estét kívánni, és egy-
ben szíves engedelmséget kérni, hogy bűvész-előadásomat
minden hosszadalmas bevezetés nélkül, azonnal kezd-
hessem.

Nézzék, itt van a kezemben egy könyv. Olyan mint
a többi: egymás mellé fűzött ívek, betűkkel és képekkel
telinyomott papiros; de ha forgatni kezdem a lapjait,
minden oldaláról csak úgy omlik elének a tömérdek sok
csodálatos furcsaság...

Ni, mennyi tarka golyó, virág, lámpás, madár,
aranyhal, karika, legyező hullik ide... És mindjárt el
is tűnik, csak azt kell mondanom: hókusz-pókusz!...
Ne méltóztassanak csodálkozni... Ez csak a kezdet...
Mostan következnek a kifogyhatatlan palacsinták, a kin-
cses ládák, az eleven bábuk... És ha jobban megrá-
zom ezt a könyvecskét, lapjai közül még különb holmik
is kerülnek ki. Mintha csak a Guy de Maupassant rejt-
mes vándorló butorainak kelt volna lába: asztalok, szé-
kek bukfencznek kifelé a maréknyi papirosból. Ha pedig
végigpörgetem ujjaim között az utolsó lapokat: olyasmi
hallatszik, mint a hársfák zizegése őszi éjszakán, végig-
borzongat bennünket valami hűvös fuvalom, es komor
árnyékok kergetőznek a levegőben... Teringette, nem
jó az ilyen boszorkányos könyvvel játszani!... Becsa-
pom... De ahogy becsaptam, ime kiugrott belőle egy
fekete frakkos, jóképű ur, a kezében varázspálca és mó-
dosan meghajlik önök előtt...

Van szerencsém bemutatni Tolnai urat: ő a könyv
szerzője.

Miért titkolom, mikor önök úgy is sejtik, hogy
előadás előtt összebeszéltünk mi ketten, (mint a francia
szemfényvesztő-nyelv mondja: *compère*-ek vagyunk); de
azt sem halgatom el, hogy én ez urnak némiképp ellen-
sége vagyok mert irigylem őt ezért a könyvért.

Azt hiszem, nincs nagyobb gyönyörűség, mint érde-
kes könyveket írni. Mi tollforgatók világéletünkben ezt a
gyönyörűséget hajhászszuk. De vajon hányan érjük el?
Íróasztalunk mögött mindig ott ólálkodik egy ásitó ször-
nyeteg, az unalom; és mikor nem mindig édes munka
után letesszük a tollat, föltámad bennünk az aggodalmas
kérdés: hányan fogják a mi könyvünket igazán érde-
klődve olvasni? Szerencsés ember, aki valóban érdekes
tárgyat tud találni; szerencsésebb aki az érdekes tárgy-
ról érdekesen tud írni; legszerencsésebb, aki elmondhatja
magáról, hogy nincs és nem lehet egyetlen egy unatkozó
olvasója sem.

Ilyen a mi szerzőnk. Elárulom titkát. (Remélem, nem
neheztel meg, hiszen ő sem cselekszik a könyvben egye-
bet, mint hogy folytonosan mások titkait árulja el.) Ha
fölületesen akarnék beszélni, egyszerűen azt mondhatnám,
hogy a mi szerzőnk egy hatalmas szenvedélyre, a kívánc-
siságra apellál. De nem lenne igazam. A valóság az,
hogy ez a könyv a józan ész szolgálatában van, és
kalauzolja, segíti, támogatja olyan téren, ahol a fürkésző
elme mindég keresgél és kutat: a bűvészet utvesztőjében.
Ezért kedves és érdekes mindenkinek.

Nincs az a gyermek és nincs az az agg bölcs, aki
szemfényvesztő mutatványok láttára ne keresné a *hogyan*-
t. Ennek a kis szónak nagy tartalma van: benne rejlik
korunk egész világszemlélése, egész fölvilágosodottsága.

A bűvészet olyan régi, mint az emberiség; és jelen-
tőségében, szerepében mindig benn van a civilizációk
képe. Minden időben voltak felfurcsosult elmék, akik a ter-

mészet erőinek ismeretével és saját ügyességökkel a nagy többségnek megfoghatatlan dolgokat tudtak művelni. A régi kelet papjainak csodatételei, a klasszikus világ orákulumai mind csupa bűvészet, s hogy a műveltségnek különben magas fokán álló népek ezt az épenséggel nem jámbor csalást évezredek át szent borzalommal nézték, oka a természettudományos gondolkodás hiánya volt. A bűvészet és a babona mindig ott és akkor keveredik a világtörténetben, ahol és amikor a fizikai ismeretek nem általánosok, s a miszticizmusba merült emberek vakon nyugodnak bele a természetfölötti jelenségekbe, nem kutatva a *hogyan*. Volt egy kor, midőn a babona lehetlenné tette a legártatlanabb szemfényvesztést is: a boszorkányüldözések rettenetes napjaiban megszűnt a vásári csepürágás, a szegény komédiások attól tartottak, maglyára kerülnek, ha tengeri nyulat ráznak ki a sapkájokból. Viszont nemzetek fölvilágosodásának hirdetője minden könyv, mely szemfényvesztő mutatványokat a közönségnek magyaráz. E mű egyik legvénebb ősapja: a *Hocus Pocus junior, the anatomic of the legerdemain*, ép akkor, 1634-ben jelent meg Londonban, mikor egész Európa azt a szörnyű törvénykönyvet, a Boszorkányok kalapacsát, a *Malleus maleficarum*ot forgatta. A XVIII. század misztikus áramlatai elősodorták a Cagliostrokat; a legkomolyabb tudósok is szerettek titokba burkolózni, a fonetika örökérdemű megalapítója, a magyar Kempelen, nem átalított szemfényvesztést üzeni az ő sakkjátszó automatójával (melybe ember volt elbujtatva); Nagy Frigyes pedig kiutasította Berlinből a híres bűvészt, Philadelphiát, (kinek becsületes neve különben Jakab Meyer volt) amiért igen megfoghatatlan dolgokat művelt és még akkor is borsódzott a hatalmas király háta, mikor a varázsló utolsó kártyának azt az együgyű *tricket* játszotta ki, hogy Berlin hét kapuján egyszerre távozott, A *hogyan* nem bibelődött senki. Nem akadt fufangos elme, mely rábukkant volna, hogy hat czimborát Philadelphiának maszkirozni nem valami nagy ördöngösség. Mert a természetfölöttiek után sóvárgó lelkek szerettek hinni a csodákban. A *credo, quia absurdum* kedves nekik. Nemcsak, hogy örömet mondanak le a *hogyan* fürkészéséről, hanem szörnyen megharagusznak, mikor valaki a kezökbe adja a titok kulcsát.

Harmadéve Palermóból Nápolyba menet, a hajón fél éjszakát vitatkoztam végig egy casertai ügyvéddel, ki rendíthetetlenül hitte, hogy csakugyan a szent Januariusz vére forr föl ama bizonyos napokon a két pohárkában. Hiába mondtam neki, hogy nem vér az, hanem sperma ceti és éther pirosra festett keveréke, mely 20 Celsius foknál csepfolyóssá lesz és 25-nél felbugygyan; s ha akarja, holnap Nápolyban megcsinálhatjuk ezt az experimentumot, harmincz centesimo költséggel... Az én emberem nem tágitott, egyre azt hajtotta, hogy az csak a csoda mása, paródiája, mert a csoda, az — csoda; s végre azzal fenyegetett, hogy megöl, aztán párbajra hív.

Ép ilyen türelmetlenek — de már nem ilyen mulatságosak — a spiritizmus hívei. Annál nagyobb az ő haragjuk, mennél természetesebb és egyszerűbb magyarázatát hallják valamely rejtelmes tüneménynek. Ők szeretnek csak igazán hinni. Ez a szenvedélyök teszi érthetővé a különben érthetlent: hogy fog rajtuk a legegységűbb csalás is. Valóban a vásári csepürágók is több készülettel és fufanggal dolgoznak, mint a modern lélekidézők. Ez emberek csalása hihetetlenül vaskos és merész. De van-e okuk félni, mikor »*mundus vult decipi*?» Önök mindnyájan ismerik a Davenport testvérek híres spiritista mutatványát, mely abból áll, hogy a megkötött ember, mihelyt elfödik a közönség elől, szabadon használja a kezét, azaz, hogy ne beszéljek ilyen parlagi módon: a szolgáltelek tüstént tesznek-vesznek helyette. a szek-

rényben vagy a sátorban. Ennek a mutatványnak háromféle »iskolája« van. Az első a Davenportké; ezek valóban igen ügyes emberek voltak: kezöket ki tudták huzni a kötelékből, aztán megint visszabujtatták. A második mód a mindenféle messze kiugró ollók és csipetők, meg a mesterséges kéz használata; a megkötözött ez eszközökkel nagy zenebonát tud csinálni a sátorban, és velük nyújtja ki a kárpit résén a viasz kezét. A harmadik *trick* a legegyszerűbb (ezzel élt a híres Miss Fey): elvágni a kézcsuklóra szorosan összecsomózott vászonszalagokat, s mikor a sátornyitás után jönnek a »vizsgálók»: nagy erővel úgy egymáshoz szorítani a kézcsuklókat, mintha még mindig össze volnának kötve. Ehhez a fogáshoz bizony nagy merészség kell. De a miss jól számított. Uram istenem, melyik gavallér »vizsgáló« nyulna durván egy gyöngé, ideges, örökké szenvedő hölgy kezecskéjéhez ki akarná két keze csuklóját erőszakkal szétfeszíteni? Miss Fey mindig szétvágott szalagokkal végezte mutatványát. (Kuriózumos fiókomban ma is megvan egy ilyen szalag.) Az ilyen esetekben a bűvész a közönség illedelmére apellál, arra az illedelemre, mely nem tűri, hogy valaki odakiáltson a tisztos ősz Lear királynak: »Menjen az ur, hiszen kóczbul van a szakála«. A spiritizma médiumok sora még könnyebb; mikor megkötözve »dolgoznak«, eleve kimondják, hogy minden zavaró közbelépés, erőszak, fürkészés nagy szerencsétlenségek okozója lehetne. És hinni szerető közönségek szentül hisz nekik, mint ahogy hitt a múlt század végén III. Gusztáv svéd király a világcsaló Johann Georg Schrepfernek, ki egy tömjénfüsttel teli sötét templomban lőszőrön huzgált, foszforral bekent fátylakat (lelkeket) tánczoltatott előtte, jó előre intve ő felségét a közeledéstől, amely »végzetes lehetne«.

A hívő spiritiszták, tudom, felbőszülnek ezen a beszédemen. Nos, van elég okuk erre a könyvre is haragudni. Sok ellensége lesz ennek a kötetnek; de ép ebben van legnemesebb sikere. És igaz fontosságot ad neki az a tulajdonsága, hogy mindig a színlalak fonákját mutatva és csodálatos dolgok egyszerű magyarázatát adva, serkentően hát a tudni vágyó lelkekre, és mindenkit gyarapít életrevalóság, éleslátás s ami fő: a *nül admirari* dolgában. Azt mondom — és ennél nagyobb dicséretet nem tudok — aki ezt a könyvet végigolvasta, sohasem lehet spiritizsta.

Ami az ártatlan *magie blanche*, a szemfényvesztés dolgait illeti: ez a munka igen derék, mert kitűnő és mondhatom, szokatlan világossággal magyaráz meg minden *hogyan*. Ez pedig nem könnyű. Hiába olvasunk végig egy polcz bűvészkönyvet, az ehhez hasonló nagyarányu illusztrált művektől a »zöld ördög« kis füzetéig, s hiába tudjuk, hogy a mai boszorkánymesterek frakkjában és asztalában kell keresnünk a legtöbb csodát: sok mutatványon mégis álmélkodunk, mert ha világos is előtűnik, *mi* történik, titok marad a *miként*.

Ez csaknem mindig a kézi ügyesség dolga.

A bűvészet bolondja vagyok, mióta csak eszemmel élek. Gyermekkorom óta mohón kutattam a szemfényvesztés minden csinját-binját, végigolvastam egy egész kis könyvtárt, »legujabb« titkokat pénzen vásároltam meg, a párisi *Almanach des Magiciens* (a művészet haladásának e krónikája) állandó tanulmányom tárgya; úgy, hogy van jussom kérkedni vele: teljes egy századnegyedik óta nem láttam olyan bűvészmutatványt, amelyre legott ne tudtam volna rámondani: ez a nyitja. — Ez azonban *semmi*, hölgyeim és uraim, bizony *semmi*.

Keleti kóborlásaim közepett, Kis-Ázsiában egy basához voltam hivatalos vacsorára. A csemegénél tartottunk, mikor a konak előtt egyszerre éktelen sipolás, dobolás verte fel az éj csöndjét. Perzsa szemfényvesztők jöttek és

alázatosan beüzentek: szabad-e alkalmatlankodni? A basa nem volt semmi jónak az elrontója: »Hadd lássuk a csámpásokat.« (»Csámpás« törökül bűvész.) Nagy hajlongással czihelődtek a terembe a kóklerek; egy ősz, kefeszakálu vén ember, vagy három suhancz és a zenekar: egy sipos és öt dobos. Az öreg elsőben szép áldást mondott a házra és urára, aztán — a perzsa nem tréfál — olyan toalettet csinált, mint aki a gőzfürdő küszöbén van. »Fényes ábrázatu basa ur«, szólott ennekutána, »kérlek, méltóztassál megenni valamely gyümölcsöt és add ide nekem a magvát.« Az ősz Anatolia kertjeinek kincses termése hevert az ezüst tálon: csaus-szölő, ananász, sárgadinnye, kármánykörte, datolya, pizáng, arany naspolya. A basa megevett egy szem datolyát és nevetve dobta magvát a vén csepürágónak. »Most meg egy kapa földre volna szükségem«, mondta a csámpás. A szolgák hozták a kertből és odaajtották a nehéz szmirnai szőnyegre. A varázsló a kis földhalomba lyukat túrt, beleültette a datolya-magot, ráöntött egynéhány csepp vizet, és az egészet letakarta nagy, hegyes perzsa süvegével. Aztán bűvös ígéket mormogott fölötte, miközben a zenekar munkálkodott: sírt a nádsip, halkan peregetek a dobok. Vagy öt percz múlva fölemelte az öreg a süveget; és ime, egy kis, zsenge pálmacsira zöldült a földben. Azzal megint befődte és kezdődött az előbbi hókusz-pókusz (a zene crescendo) s öt percz múlva egy Phoenix dactylifera plántáját mutatta meg nekünk a vén csámpás. — Nem akarok hosszadalmas lenni, hiszen őrök alkalmasint úgy is mindnyájan ismerik a keleti szemfényvesztők e híres *tour*-ját. Elég az hozzá, a süveg alól a fejlődő palma még vagy négy-öt stádiumban került elő, harmadszor virágbuzogányosan, utoljára pedig (kábitó dobpergés mellett) érett gyümölcsössel megrakva. Ezt a gyönyörű kis pálmát a varázsló földestül tálczára tette és mi — szegény Brillat-Savarinnak volt e valaha ilyen öröme? — téptük róla a pompás, friss datolyát. Én igen jól tudtam, *mi* történt. Csámpás uréknál jóelőre szépen el volt készítve a palma, a csirától a gyümölcsös fáig, (még vagy hatféle növényvel egyetemben) és az öreg simpliciter »sanzsirozott«. Hm, de *hogyan*? Hol vala a servante, vagy ép a zseb-servante? Teringette, a gőzfürdői toalettü embernek még közönséges polgári zsebe sincs, nemhogy zseb-servanteja volna. »Kézi ügyesség«, mondtam bölcsen, de ezt M. Joseph Prudhomme is mondhatta volna ép. ilyen bölcsen vagy — ostobául.

Pedig könyörgöm alássan, mégis csak az. — Van egy magyar bűvész, akit már kevesen ismernek, pedig jeles mester: a bácskai Piukovics ur. (Egyebek között nevezetes arról, hogy Magyarországon ő mutatta be elsőben, még Bergheer előtt, az angol Pepper fizikus kitalálta nagy üvegtáblával való kísértet-idézést.) Idestova huszonöt esztendeje, Bajáról utaztunk haza, gőzhajón, az apám, egy-két rokonunk és én. Piukovics ur velünk vacsorált a kabinban. Természetesen a szemfényvesztés nemes művészetére tereltem a beszédet. Egyebek között a kézi ügyesség is szóba került. »Egy kis gyakorlat révén körülbelül mindent el lehet tüntetni, ami nem nagyobb testünk felénél«, mondta Piukovics ur, »De készülékekkel« vágtam közbe. »Dehogy!« mosolygott a bűvész. A legény ebben a pillanatban tett az asztalra egy hat éhes embernek szánt nagy tál beefsteaket. Csupa lé, rengő sült tojás és piros burgonya. »Hát ezt, most, itt?« szóltam nagy gonoszul, »Tréfa dolog!« nevetett Piukovics ur. »Nézzék... de jól nézzék ám!« Azzal két tenyere közé szorítva a tálat, lassan le s föl csuszattatta az abroszon. »Egy... kettő... három...« És a nagy bolond tál, az ő dicséretes tartalmával nem volt sehol. Sehol? »Ne essünk kétségbe«, tréfált a mester. »Nézzé (mellette ültem), itt van a térdemen.« Valóban ott volt a térdére terített

asztalkendőn s a következő perczen megint az asztal közepén.

Nagy óvatosan tette vissza a derék ur, nehogy elcsöppenjen valami. — Hát ez sem volt egyéb kézi ügyességnél — akkora, hogy ma is bámulom — de mégis *hogyan* csinálódott, hölgyeim és uraim, *hogyan*?

»A bűvész ezután »elsanzsirozza« a tárgyat.« Ezt mondja igen sűrűn minden boszorkányos könyv; és »könnyű neki ezt mondani«. Tolnai ur munkájának az a kiváló deréksége, hogy manuális műveleteket igen világosan, aprólékosan, meggyőzően és valóban oktatóan magyaráz meg. Csak tessék elolvasni, és az a rejtelmes beefsteak mindjárt nem lesz többé olyan ördögös. Ez ebben a könyvben a legjobb. Mert hiába, valamint a nagy Hyrtl azt hirdette, hogy az anatómusnak legjobb eszköze mindenha a tiz ujja marad, a bűvész legfőbb apparátusa is csak a két keze. És ez a könyv ép erről az apparátusról mond olyanokat, amiket eddig alig olvashattunk valahol. Dicsérem közlékenységét is. Vannak ugyanis írók, akik szeretik a világot véka alá rejteni. Ilyen volt a híres Robert-Houdin. Ez az elmés, kedves mester, kinek művészetét III. Napoleon politikai faktorrá emelte, Algirba küldve a jeles varázslót, hogy lefőzze az arab szemfényvesztő derviseket, a marabutokat, — ez a genialis mester, mondom, olvasóival is szeret úgy elbánni, mint ahogy a marabutokkal bánt el. Klasszikus könyvében elragadóan cseveg, kíváncsiságunkat a végsőig csigázza fel, azután elmosolyodik: »Hanem hát a *hogyan* ne igen bántsuk... Önök ugyanis kitalálják.«

Ilyen fukar ember volt a néhai jó Hermann Komparsz mester is. Titkolódzott, mint egy kháldeai főpap; és titkolódzott olyan dolgokban, amelyek már a bűvészet apród esztendeit szolgáló előtt se mehetnek sejtelemszámba. Mikor utolszor láttuk őt Budapesten, egy meglepően közönséges mutatványt produkált: a kard hegyével elfogott kártyát. Bizonyosan ismerik önök e *tour*: a bűvész egy kártyát huzat (tegyük föl coeur hetes került ki), belekeverteti a többi közé, aztán a szinpadon áll, kezében kard és az egész csomót maga felé hajtatja. A kártyák szanaszét röpködnek, de a coeur hetes a kard hegyén akad.

A dolog nyitja igen egyszerű: az egész kártyacsomó csupa coeur hetes volt és egy coeur hetes a pengére huzva benne volt a kard kosarának kettős felső lapjában. A bűvész, ha elérkezett a pillanat, megnyom egy rugót, az érczlap félrecsappan és a pengén végigsimuló, kifeszített gummi-zsinór felrántja a coeur hetest a kard hegyére. »Kedves mester«, mondtam Hermannnak, »öntől egyebeket vártunk, mert az a kard a kártyacsomóval együtt, hatvan márkáért kapható az Ernst Basch hannoveri gyárában.« Az öreg kedvetlenül mormogott: »Ön téved; az én kardomban nincs semmi *trick*«. És rossz néven vette azt is, ha a kendő alól előkerülő halas tálat, meg a madarastul eltűnő kalitka misztériumát fejtegettem. Pedig a következő lapokon meglátják önök, mily egyszerű mutatványok ezek. Valamint, hogy minden csoda egyszerű e derék könyv világos előadásában.

Olvassák jó kedvvel, derült életbölcességben gyarapodva. Mert ez a világ is csak egy nagy szemfényvesztő szinpad, teli apró sülyesztőkkel, rejtett száakkal, kettős fenekű ládákkal; ami sok minden előterem és tűnik, repül és zuhan, csillog és sötétbe vész, csupa »készülék« az örök bűvész, az élet kezében. Önöket ez a könyv megannyi varázslóvá fogja avatni. Lássanak hát bele abba a titkos műhelybe és járjanak túl a mester eszén: cselekedjék meg vele azt a rossz, vagy jó tréfát, hogy mikor tarka halomba bűvöli a sok világi lim-lomot, kaparítsák el maguknak a háta mögött ügyesen mindazt, ami szép, kedves és vidám.

Ahogy ármányos deák létemre én cselekedtem régen, mikor Rapeleszki, a lengyel bűvész rám bizott mutatványközben egy szelencze ananász-czukrot. Se szó, se beszéd: szép csendesen elszámszíroztam; magyarul: megettem. A mutatvány persze nem sült el; a mester eleinte egy kicsit meg akart ölni, de aztán alkalmasint elgondolta magában: »Ez az urfi nem is egészen ostoba« és megbocsátott nekem.

De... jó éjszakát, hölgyeim és uraim.

Kisvárosiak.

(Regény, írta: Herman Ottóné. Az Athenaeum r. t. kiadása.

Ára 1 frt 20 kr.)

Erre a könyvre dicsérő jelzőt vesztegetni fölösleges. Zajzon Magda szomorú történetét *A Hét* közölte először s olvasóink velünk együtt gyönyörködtek minden héten Herman Ottóné e merészen megkonczipiált regényében, amelynek kerete jóval kevesebbet ígér, mint amennyit belső szerkezete bevált. A meséje modern, de a szónak nem abban az elkoptatott értelmében, amely a legujabb irányt oly fiatalon lejáratta. Művészetének eredetisége épp abban rejlik, hogy a kisvárosi milieut meg merte tenni csatatérnek olyan lelki harcok számára, amelyekben a győzők halnak meg halálal s a leverettek maradnak életben bolygó halottakként.

Nem a kisvárosi élet hű fotografiája kapja meg benne az olvasót, hanem az a biztos kéz, amely a szenvedélyeket tudja kötni és oldani, az az erősen látó szem, amely a lelki bonyodalmak utvesztőjéből is kitalál. Nincs meg Herman Ottónéban az asszonyirók érzélgősége s nem affektációból festi az életet olyannak aminő, számítva arra a hatásra, amelyet főként kollegái érnek, amikor megmerik írni azt, ami ellen a nőiség szemérmesen tiltakozik. Ez a merészség a legtöbb esetben sértő, asszony munkáját olvasva, de irodalmi erényné válik, ha őszinte. Olvasóink már tudják, hogy Herman Ottóné realizmusa az.

Hisz emlékeznek még a hipnotizált Magda kisasszony szerelmi regényére, a szép Cseténének, ennek a tiszaparti Delilának csábító bájjaira. Milyen igaz s milyen őszinte ebben a regényben minden alak, valamenyi a saját szavával beszél és a saját energiájával cselekszik. A mesemondó asszony nem tolakszik előre, ami nagy ritkaság kivált írónőnél, aki nővoltát még írásaiban is föléje helyezi a papiros-dicsőségnek. Aki megáll olyankor, ha alkalom nyílik szübjektiv ömlengésre, aki a részletek crényeivel akarja az egész hibáit felejtetni. Csak a szinpadra szánt cselekmény halad azzal a gyorsasággal, azzal a minden fölöslegestől szabaduló szuverén előkelőséggel, mint a *Kisvárosiak* drámája.

Ami szín és melegség ennek a történetnek sötét gyászát enyhíti, az a szereplőkből árad szét. És ez helyesen van így. Az objektivitás, amelyet felnőtt írótól a literatura elvár, épp oly kevésbé jelenti azt, hogy minden egyéni érzelmet le kell fejteni a regény hőseiről, mint azt a másik végletet, hogy a lélek sejtjeit tessék rideg szívvel elemeire bontani. Shakespeare is inkább lírikus a szindarabjaiban, mint a szonettjeiben, mert nem kullog poézise az alakjai mögött és a cselekedeteik után, hanem egybe van forva velük.

Szívének kincseit Herman Ottóné is így szórja el a *Kisvárosiak* szereplői között. S minél többet szór el a magából, annál gazdagabb. Szeretnők újra lenyomatni azt a néhány kikezdést, amit a könyve végén a saját munkájának értékéről ír. De nem kérdő formában, hanem válaszképpen, hogy amit el akart mondani, azt el is mondta.

Cld.

Cyprián. Amikor ez a név sűrűbben fordult meg a Budapesti Hírlap tárczarovatában, stereotip szerkeztői üzenete volt nevezett újságnak: a kéreztett Cyprian nem azonos Herczeg Ferenczcel. Ebben a mondatban két tanulság rejlik. A szomo-

rub, hogy milyen kevésbé ismeri Herczeg Ferenczet a saját közönsége, a kellemesebb, hogy a tehetséget milyen hamar méltányolják Magyarországon. A tárczák most kötetben is megjelentek. Andor József, aki a Cyprián álnév mögött rejtőzik, lássa meg a két tanulságban a harmadikat s a forma könnyedségének ne áldozza fel azt a törekvést, hogy mélyebb tartalmat adjon a papírra vetett silhouetteknek. Kötetében így is találtunk több jól kigondolt ötletet, amely a kidolgozásban mesterét dicséri; eredetiségében pedig magát Cypriánt. Kár hogy nem mind csattan el a helyén s hogy akadunk a kötetben olyan elbeszélésekre, amelyet bizvást ott lehetne elkezdni, ahol végződik.

Zichy Mihálynak, a négy czár udvari festőjének most ülte meg az orosz sajtó 70. születésnapját és ugyancsak most jelenik meg az Athenaeum kiadásában a Zichy-album, mely az ő munkásságának javarészét mesteri reprodukciókban mutatja be a magyar közönségnek. A drága műlapokhoz rövid szöveg van csatolva és ebben legérdekesebb rész gyanánt egy kis önismertetés a művész tollából. Mert Zichy nemcsak nagy művész, de jó tollforgató ember is. Többek közt így ír magáról:

»Közbecsülésben, jó módban élek az orosz udvarnál, kivételesen bizalmas érintkezésben az elhalt III. Sándor czárral. 1853-tól 1874-ig és 1882-től maig vagyok az udvarnál s bizton hiszem, életem végeig itt is maradok. Csak azokban a kevés pillanatokban, melyeket hivatalom engedett, áldozhattam művészi szenvedélyemnek s készíthettem oly műveket is, melyek a művész-világban eltagadhatatlanul némi hírnevet szereztek nekem. Mint idegen, még hozzá mint magyar, dicsekedhetem azzal, hogy Oroszországban, bár irigylve, de ellenségek nélkül élek s bizonyos vagyok arról, hogy az orosz művészek jó kollegának tartanak. Rokonszenvűeknek, barátságuknak oly sok s maradandó jelét tapasztaltam, hogy azon nem is kételkedhetem. És mivel az én művészi életemben nem ment minden simán és könnyen; mivel a legjobb akarat, a legtisztább szándék sem bírta a nagy akadályokat teljesen legyőzni, sőt ellenkezőleg, gyakran buktam el a harczban, s kitűzött célomtól messze elestem; mivel a hullámok gyakran összeesaptak fejem fölött, de én mégsem merültem el: azért az én életem története fiatal festőtársaimnak, kik még csak most akarnak maguknak pályát törni, ha nem is szolgálhat épen tanulsággal, mégis érdekelheti őket, s a kemény küzdelmek nehéz óráiban belőle új bátorságot merithetnek. Mert a küzdés nagyon nehéz, de föltétlenül nemes«.

A Szénásy, Hoffmann és Tsa áruháza, amelyet lyoni és párisi selyemkélme különlegességei révén szeltiben ismernek, általunk a következőkről értesíti a hölgy közönséget: Az áruház, mint minden évben, úgy az idén is és pedig november 10-étől december 31-ig bezárólag nagy selyemkélme-occasio eladási rendez a karácsonyi és újévi ünnepek alkalmán. Eladásra pedig csakis a raktáron lévő hibátlan és szolid áruk, elsőrangú gyárosok készítményei kerülnek. A czég jóhírneve kereskedik arról, hogy partieárúkat, amelyek hibásak s amelyeket más üzletek ily alkalmakra összevásárolnak, nem ad el. A leszállított árak csak a fenti terminusra maradnak érvényben.

Rovataink egy része térszűke miatt kimaradt.

Felölös szerkesztő és kiadótulajdonos: KISS JÓZSEF.

Főmunkatárs: KÓBOR TAMÁS.

Helyettes szerkesztő: MAKAI EMIL.

Henneberg-selyem csakis akkor valódi, ha közvetlen gyáramból rendelik — fekete, fehér és színes 45 krtól 14 frt 65 krig méterenként — sima, csikos, kockázott, mintázott, damasztolt s. a. t. (mintegy 240 különböző minőség és 2000 mintázatban s. a. t.) a megrendelt árukat postabér és vámmentesen, házhoz szállítva, valamint mintákat postafordultával küldenek Henneberg G. (cs. és kir. udvari szállító) selyemgyárak Zürichben. Svájcba címzett levelekre 10 kros és levelező lapokra 5 kros bélyeg ragasztandó. Magyar nyelven írt megrendelések pontosan elintéztetnek.

— Nagy választék —

SMYRNA, PERZSA ÉS INDIAI * SZÖNYEGEKBEN *

kiváló minőségű

Ebergassingi csomózott (Knüpfer) szőnyegek.

Továbbá minden egyéb nemű szőnyegek, futó-szőnyegek, cocos futók, cocos láb-
törölők, diván-takarók és angora bőrök, ugyszintén

butorszövetek,

ugymint: szalon-, uri-, ebédlő- és hálószobáknak legújabb
styl szerint; ágy-, asztal-, flanel-, kocsi- és utazó-takarók,
minden minőségben. Mindennemű függönyök és portierek.

➡ Nagy raktár papir-kárpitokban. ➡

Mindent úgy a legegégansabb, valamint a legegyszerűbb kivitelben, legolesőbb árak mellett ajánlanak

HAAS FÜLÖP ÉS FIAI

magyar kir. udvari szállítók.

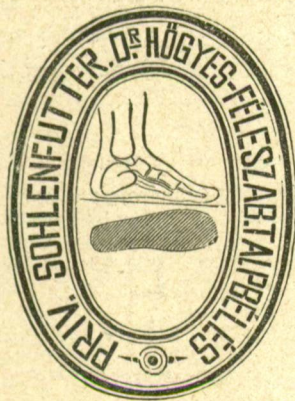
FŐRAKTÁR:

IV. ker., Gizella-tér 1. szám.
Haas-palota.

FIÓKRAKTÁR:

Kossuth Lajos-u. és Ujvilág-u. sarok.
»Gentry-casino« palotájában.

— Óvjuk lábainkat —

a nedvesség,
óvjuk lábainkat a
hideg ellen.

A legtöbb bajnak a for-
rása a gondozatlan láb.

Béleltessük cipőinket
HÖGYES dr. korszakos
találmányával, az

Asbest-talpbetéttel.

Szállítja:

Az első magyar Asbestár-gyár.

BUDAPEST, VI., Sziv-utca 18. szám.

Ár felnőtteknek tuczonként 12 frt, páronként 120 frt.
Ár gyermekeknek tuczonként 6 frt, páronként 60 kr.

Feszty-társaság körkép palotájában városliget

„Krisztus a keresztfán és Jeruzsálem“

óriási körkép.

Látható reggeli 9 órától esti 6 óráig, este villanyvilágításnál.

➡ Belépő díj 50 kr. ➡

Gyermekjegy és katonajegy őrmestertől lefelé 30 kr.

„MERCUR“

Bank- és váltóüzlet részvénytársaság.

BUDAPEST, V., Dorottya-utca 12. sz.

A magyar kir. szab.

F Ö

Osztálysorsjáték.

Elárusítóhelye.

Huzás már november 11-én. $\frac{1}{1}$ sorsjegy 6 frt,
 $\frac{1}{2}$ sorsjegy 3 frt, $\frac{1}{4}$ sorsjegy 1 forint 50 kr.,
 $\frac{1}{8}$ sorsjegy 75 kr.

Selyemáruházunkban a karácsonyi occasio-eladás megkezdődött.

A mélyen leszállított, de szabott árak mellett csakis a raktáron levő új és szolid áruk kerülnek eladásra.

Tájékoztatásul felemlítjük ezekből a következőket:

Tiszta selyem lyoni foulard, métere 48, 65 és 75 kr.
Valódi chinai és japáni pongis, métere 88 kr. és feljebb.
Taffetas damier (pepita) fekete-fehér, tiszta selyem m.-re 98 kr.

Taffetas damier (pepita) gyönyörű színekben métere 1.05 frt.
Fekete damassé, tiszta selyem, m.-re 85 kr., 1.05 frt és feljebb.
Mintázott sicilienne minden színben, métere 1.05 frt.

Az ár minden cikken számokkal van jelölve, így tulbecslés vagy alku ki van zárva.

A mélyen leszállított árak csakis november 10-től december 31-ig maradnak érvényben.

Szénáasy, Hoffmann és Társa

lyoni és párisi selyemkelme különlegességek áruháza.

BUDAPEST, IV., Bécsi-utca 4. szám.

Homoki szőlőtelepítőknek igen fontos.

A cég 16 év óta áll fenn s most már az országon kívül is elterjedt a híre, amennyiben ma már sok nemes és vadoncz csemetét szállít Ausztria, valamint Szerbia, Bulgária, Románia és Németország részére. Nemesfa-állománya ezuttal 700,000 db; vadoncz-állománya 10 millió. A cég évenként 4500-5000 rendelőnek küld szállítmányokat. A gyümölcsfa-iskola teljesen homoktalajon létesült s így az főként a homoki szőlőtelepítőknek kincses háza azért, mert mint tudva van a homoktalajból kikerült fa a homokföldben éppen úgy, mint az agyagos, kövecses talajban, nemkülönben a lapos és magas (hegyes) fekvésnél mindig biztosabban ered meir és fejlődik, mint az mely agyagos iszaplerakódású vagy tulságosan kövérített talajban állittatik elő. A gyümölcsfajok boldogult Bereczki Máté mezőkovacs-házi hírneves telepéről valem. Ugy magasderekű, valamint törpe csemeték megrendelhetők körte, alma, szilva, őszi-baraczk, kajszin-baraczk, cseresznye, meggy, lasponya, birs, dió és eperből. Az 1-2-3-4 éves, gazdag gyökerű, fajhiteles, igen szép csemeték darabja azok erőssége szerint 15 krtól 40 krig. A 4-5 éves igen erős koronás sorfák darabja 45-50 kr. Nagyban vételnél az árak külön megállapodás tárgy: t képezik. Fentirt gyümölcsfajokból táblaűrités folytán 1-2-3-4 éves selejtezett minőségű csemeték is kaphatók, erőssége szerint 2-5-7-10-15 krért, melyek gazdag gyökérzetűknél fogva főként nagyban telepítésekhez olcsóságuk folytán igen ajánlatosak. Fenti minőségű csemeték vadonczai is bármily számban és erősségben megrendelhetők a fentirt cégnél. A gazdag gyökérzetű vadonczok 1000 azok erőssége szerint 5-rt 85 krtól 19 frtig terjed. Nagyobb vételnél 5-10-15% engedmény. Levél-czim:

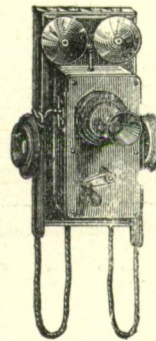
UNGHVÁRY LÁSZLÓ gyümölcsfa-iskolája, Czepléden.

!!Tessék árjegyzéket kérni!!

DECKERT ÉS HOMOLKA

távíró-, távbeszélő-, villámhártó- és villamvilágítási-berendezők.

Gyár és iroda: BUDAPEST V., Dorottya-u. 8. Raktár: VI., Izabella-u. 88.
a m. kir. államvasutak és a magyar állam szállítói,

a hangosan beszélő grafit mikrofón

feltalálói és szabadalom tulajdonosai. —
Készít: telefonberendezéseket központon vagy körkapesolással, elválalja régi berendezéseknek s egyes készülékeknek alapos átalakítását, továbbá: villámhártókat, házi sürgönyöket, tűz- és vízjelző-berendezéseket stb.

Villamvilágítást

a legszakyszerűbb kivitelben, jutányos áron végez.

Árjegyzék, költségvetések és ajánlatok ingyen és bérmentve.

ERDÉLYI

cs. és kir. udvari fényképész.

IV., Ujvilág-utca 2. szám.

a Kossuth Lajos-utca sarkán.

Fiók-műterem: V., Erzsébet-tér 18. sz.

Fényképfelvételek izléses, művészi kivitelben.

KÜLÖN OSZTÁLY:

külső, hazonkivüli fényképfelvételekre.

A Zoltán-féle

Egy üveg ára 1 frt.

csukamájolaj

használatban a legjobb,

mert sem kellemetlen szaga, sem rossz íze nincsen, s úgy a gyermekek, mint a felnőttek szívesen veszik be.

Főraktár: ZOLTÁN BÉLA gyógyszerháza, Budapest, V., Széchenyi-tér és Nagykorona-utca sarok.

Hol keressük
a legjobb
arczport?

Kérjük a
Müller J. L.
féle

Blaha-Serail-Poudre-t.

Blaha Lujza (Splényi báróné) művésznőnk kedvelt arczporát, mely egy nappal, mint éjjel használva, minden arczpor között a legjobb; kiváló szakemberek által megvizsgálva, végleg tisztának és teljesen ártalmatlannak találtatott. Mint pipereszor nélkülözhetlen, az arczbőrnek a legszebb fehér színt, üdéséget, szépséget és pirt kölcsönzi.

Egy doboz 60 kr., nagyobb 1 frt.

Crème Pompadour,

ez azon szer, melylyel a híres Pompadour asszony csodás szépségét megőrizhette anélkül, hogy az egészségére ártalmas lett volna. A »Crème Pompadour« az arcz és kéz bedörzsölésére használtatik reggel és este, azután »serail powderrel« lesz behintve.

Kapható a gyárosnál **MÜLLER J. L.** Egy tégly 1 frt 60 kr.

császári és királyi udvari szállító
Illatszert- és pipereszappan gyári raktára

Budapest, IV., Koronaherczeg-utca 2. sz. alatt.

Nagy raktár rendkívül jó minőségű

fog-, haj-, ruhakefékben és fésűkben.

Utánzásoktól óvatik.

Háztartáshoz

elsőrendű porosz darab-, koczka v. diószén

ólomzárolt zsákokban, netto 50 kg. szé. tartalommal költségmentesen házhoz szállítva lehordással 88 kr.

Nyílt fuvarokban, költségmentesen házhoz szállítva, lehordással 78 kr.

Buda bármely kerületébe szállítva 50 kg-ot 1 krral drágább. Elsőrendű budapesti légszeszgyári pirszerű (coaks) a légszeszgyár eredeti árai mellett.

GUTMANN TESTVÉREK

köszénbányáik.

Központi iroda: V. kerület, Mérleg-utca 3. szám.

Fiók megrendelési irodák: IV., Ferencziek bazára.
VI., Teréz-körut 6. szám.
VI., Nyugati pályaudvar, szén-udvar, Podmaniczky-utca.
VIII., József-körut 44. szám.
IX. Vámház-körut, központi vásárcsarnok, főbejáratnál balra.

Minden egyes zsákokban szállított szénrel megrakott kocsit ellenőr kísér, aki a szénnek pontos leszállítására ügyel; mindazonáltal ajánljuk a n. é. közönség közül mindazoknak akik a szenet zsákokban hozzadják, hogy háztartásukban a szén sulya ellenőrzése céljából 50 kg. mérőképeségű tizedes mérleget tartsanak.

Telefon útján történő megrendeléséknél kérjük czégünkre, valamint a telefonszámra, 637. szám ügyelni.

A már 40 év óta dicséretreméltólag ismert, a m. kir. egészségügyi hatóság által jónak talált és engedélyezett

dr. SPITZER-féle

arcztisztító kenőcs

széplő, himlőhely, sömör, májfoltok, fakadékok, forrószagú persenések, orrvörösség és minden egyéb arczvirágzások ellen, valamint a

dr. SPITZER-féle

bőrszépítő szappan

mely arczkenőccsel a használati utasítás szerint alkalmazva, még korosabb egyéneknek is viruló és fiatal kinézetet kölcsönöz.

Egy nagy tégly arczkenőcs ára 80 kr., kisebb 50 kr., szappan 50 kr. Utánzásoktól óvakodjunk! Csak Krajcsovic által Vukováron készített kenőcs valódi. Minden téglyen Krajcsovic a készítő arczképe látható.

Főraktár: Budapest, Király-utca 12. sz. TÖRÖK J. gyógyszertára.

Magyar királyi szab. nagy osztálysorsjáték.

A nyereményesélyek ennél a kis lottót pótló osztálysorsjátéknál oly nagyok, hogy joggal lehet mondani: Magyarországon ily szolid és sok esélyt nyújtó sorsjáték mostanáig hiányzott.

főnyeremény legjobb esetben: **Egy millió korona.** A főnyeremény legjobb esetben. (1,000.000 korona.)

Külön felsorolt nyeremények:

100.000 sorsjegy között 50.000 sorsjegy, tehát a fele nyer s ez alkalommal van szerencsénk figyelmeztetni, hogy az 5-ik és hatodik osztálynál (főhúzások) a szerencsekerékben lévő 84.000 sorsjegyből 34.000 sorsjegy nyereménnyel húzzatik ki. A LEGKISEBB NYEREMÉNY 200 KORONA, mig a legnagyobb — legjobb esetben:

1,000.000 koronát tesz ki.

**50.000 nyeremény és jutalom
13,160.000 korona értékben
melyek 6 osztályban sorsoltatnak ki.**

A sorsjáték a m. kir. kormány felügyelete alatt áll s minden húzás hivatalosan felülvizsgálattik.

Az első osztály betétje, hivatalos terv szerint:

Egy egész sorsjegy 6.— frt egy negyed sorsjegy 1.50
egy fél » 3.— » egy nyolczad » —.75

Megrendeléseket elfogadunk. Vidéki megbízások utánvét vagy a pénz előleges beküldése mellett gyorsan, legkésőbb f. évi november hó 11—12-ig (húzás idő) eszközöltetnek.

TÖRÖK A. és TÁRSA

a m. kir. osztálysorsjegy-játék főelárusító.

Budapest, V. ker., Váci-körut 4. szám. Deák-térről a második ház.